

КОЛЕСО ЧАСУ: ШАМАНИ ДАВНЬОЇ МЕКСИКИ, ЇХ БАЧЕННЯ ЖИТТЯ ТА СМЕРТІ, ЇХ РОЗУМІННЯ ВСЕСВІТУ

КАРЛОС КАСТАНЕДА

ПЕРЕДМОВА

Представлені тут групи цитат були спеціально підібрані мною з перших восьми книжок, які я написав про світ шаманів давньої Мексики. Ці висловлювання використовував під час надання своїх пояснень мені, як антропологу, дон Хуан Матус – індіанський шаман з мексиканського племені Які, мій вчитель і наставник. Сам він вважав себе спадкоємцем давньої шаманської лінії, початок якої губився в глибині віків мексиканської історії.

Ціною неймовірних зусиль дон Хуан увів мене у свій світ – світ шаманів древності. Він був ключовою фігурою, оскільки знав про існування іншої реальності, яка не була ані ілюзією, ані нестримним проявом його фантазії. Для дона Хуана та його компаньонів, яких було п'ятнадцять, світ шаманів древності був настільки ж реальним і прагматичним, наскільки це тільки можливо.

Робота над цією книгою почалася з простої спроби зібрати розповіді, висловлення, прислів'я зі світу шаманів, які було б цікаво почитати і над якими можна було б порозмірковувати. Але вже під час роботи обставини несподівано змінилися: я усвідомив, що самі цитати містять в собі неймовірну рушійну силу: вони розкривають прихований напрямок думок, на який я ніколи раніше не звертав увагу – напрямок, в якому здійснював дон Хуан свої пояснення протягом всіх тринадцяти років мого навчання у нього.

Зібрані цитати краще, ніж будь-які можливі варіанти концептуалізації, розкривають несподіваний, але чіткий і непохитний напрям дій, якого дотримувався дон Хуан, щоб полегшити і активізувати моє входження в його світ. У мене не виникало ніяких сумнівів, що цієї лінії поведінки дон Хуан навчився у свого вчителя, який діяв так само, штовхаючи дона Хуана у світ шаманів.

Метою дона Хуана – метою його дій – було свідоме намагання занурити мене в іншу, як він сам її називав, систему пізнання. Під пізнанням він розумів «процес, який відповідає за усвідомлення повсякденного життя і який включає пам'ять, досвід, сприйняття та вміння використовувати будь-який синтаксис». Дон Хуан стверджував, що у шаманів стародавньої Мексики була своя система пізнання, зовсім не схожа на систему пізнання звичайної людини.

Як людина, яка вивчає суспільні науки, спираючись на свої знання і своє розуміння зазначених процесів, я був змушений відкинути наведене твердження. Я знову і знову говорив дону Хуану, що ці його переконання суперечать здоровому глузду і є, щонайбільше, інтелектуальним непорозумінням.

Мені, як учню, і дону Хуану, як вчителю, знадобилося тринадцять років тяжкої праці, щоб обійти мою віру в нормальну систему пізнання, яка робить світ навколо нас зрозумілим. Коли це сталося, в мені назавжди оселилося нове почуття: певна недовіра до пізнавальних процесів нашого звичайного життя, які, за інших умов, вважалися б самоочевидними.

За тринадцять років неослабного натиску я, врешті-решт, зрозумів, хоча й проти своєї волі, що дон Хуан дійсно діяв з інших, незнайомих мені позицій. Отже, у шаманів давньої Мексики мусила бути своя система пізнання. Я відчував себе справжнім єретиком.

Коли дон Хуан відчув, що мій супротив практично подолано, він доклав всіх можливих зусиль, щоб донести до мене свою точку зору, і я змушений був визнати, без застережень, що шамани-практики дивляться на оточуючий світ з позицій, які неможливо описати за допомогою стандартних механізмів концептуалізації. Наприклад, вони можуть сприймати енергію, яка вільно плине крізь всесвіт, енергію, необмежену рамками соціалізації, необтяжену синтаксисом – чисту вібуючу енергію. Вони називають це баченням.

Першочерговим завданням дона Хуана було навчити мене сприймати енергію і те, як вона плине крізь всесвіт. Вміння сприймати енергію, таким чином, вважається в шаманському світі першим обов'язковим кроком до більш всеосяжного і вільного розуміння іншої системи пізнання. Щоб викликати в мені належний відгук, дон Хуан застосовував чужорідні пізнавальні елементи. Одним з найголовніших таких елементів був перегляд, який являв собою послідовний, поетапний систематичний огляд свого життя – вивчення кожної його події, яке проводиться не з метою критики або пошуку недоліків, але для того, щоб це життя зрозуміти і змінити напрямок його розвитку. Дон Хуан стверджував, що як тільки будь-який шаман-практик подивиться на своє життя відсторонено – як це дозволяє зробити перегляд, – він ніколи не захоче повернутися до нього знову.

Для дона Хуана бачити енергію і її плин крізь всесвіт означало також можливість бачити людей як світлові яйця, світлові кулі енергії, і здатність розгледіти в цих кулях енергії риси, спільні для всіх людей, наприклад, точку особливої яскравості на світньому яйці енергії. Шамани стверджували, що саме в цій точці особливої яскравості, яку вони називали точкою зборки, відбувався процес сприйняття.

Продовжуючи цю думку далі, вони приходили до висновку, що в цій точці формується наше пізнання. Як би це не було дивно, але дон Хуан виявився правим, в тому сенсі, що все відбувається саме так. Отже, сприйняття шаманів було обумовлено іншими процесами, аніж сприйняття звичайних людей. Шамани стверджували, що здатність сприймати енергію прямо і безпосередньо приводила їх до того, що вони називали енергетичними фактами. Під енергетичними фактами вони розуміли певні уявлення, які вони отримували під час бачення енергії прямо і безпосередньо і які дозволяли їм робити висновки – остаточні та беззаперечні. Не було сенсу роздумувати над енергетичними фактами або намагатися включити їх в нашу стандартну систему інтерпретацій.

Дон Хуан казав, що для шаманів його лінії було енергетичним фактом те, що світ навколо нас визначається пізнавальними процесами, і ці процеси не є незмінними, не дані нам назавжди. Вони є наслідком тренувань, вони формуються і підтримуються за допомогою практичного застосування. З цієї думки випливає ще один енергетичний факт: звичні нам пізнавальні процеси є результатом нашого виховання.

Дон Хуан Матус знав, поза будь-яких сумнівів, що всі його слова про пізнавальну систему шаманів давньої Мексики є абсолютною реальністю. Дон Хуан, поміж іншим, був нагвалем, тобто, з точки зору шаманів-практиків, природженим лідером – людиною, здатною сприймати енергетичні факти без шкоди для власного самопочуття. Отже, йому була дана можливість вести інших крізь таємниці і загадки сприйняття і пізнання, які неможливо собі уявити.

Зважаючи всі ті факти, які дон Хуан повідомив мені про пізнавальну систему шаманів, я прийшов до висновку, який збігався і з його думкою: найважливішим елементом шаманського світу була ідея наміру. Для шаманів стародавньої Мексики Намір був силою, яку вони могли візуалізувати, коли бачили енергію, яка плине крізь всесвіт. Але особливу цінність для них представляв той факт, що намір – рушійна сила будь-чого і, в той же час, чиста абстракція – на найглибшому рівні пов'язаний з кожною людиною. Шамани давньої Мексики зрозуміли, що впливати на цю силу можна лише за допомогою бездоганної поведінки. Тільки найбільш дисципліновані практики були здатні досягти цієї мети.

Ще однією важливою складовою цієї дивної системи пізнання було те, як шамани розуміли і використовували концепції часу та простору. Для них ці поняття мали зовсім інші значення, аніж для нас в рамках нашої звичної системи пізнання. Звичайна людина розуміє час як «космічний континуум, в якому події відбуваються у незворотному напрямку: з минулого, крізь теперішність, у майбутнє». Простір розуміється нею як «нескінченна протяжність тривимірного поля, в якому існують зірки і галактики; всесвіт».

Для шаманів давньої Мексики час був чимось на зразок думки – думки, яку мислить дещо, велич і розміри чого неможливо досягнути. Людина ж, з їх точки зору, як частина цієї думки, яку мислять сили, незбагненні для людського розуму, в той же час зберігає в собі її краплину – краплину, яку, за певних умов і за допомогою виключної дисципліни, людина може в собі вивільнити.

Простір для шаманів означав певне абстрактне поле діяльності. Вони називали його нескінченністю і вважали його підсумком зусиль всіх живих істот. Простір був для них чимось більш приземленим; можна сказати, що вони розуміли це абстрактне поняття чіткіше – воно було доступнішим для них. Дон Хуан стверджував, що шамани давньої Мексики ніколи не ставилися до часу та простору як до неясних абстракцій, тобто так, як це робимо ми. Для них час і простір – не зважаючи на неможливість надати чітке і остаточне формулювання цих понять – завжди залишалися невід’ємними частинами людини.

В системі пізнання шаманів існував ще один елемент, який вони називали колесом часу. Вони уявляли його собі як тунель нескінченної довжини і широти, який вкривають борозни. Кожна борозна була безмежною, і їх була незлічима кількість. Живі істоти силою самого життя були змушені вдивлятися лише в одну борозну – тобто, вони залишалися в її полоні і жили тільки в ній.

Кінцевою метою воїна, таким чином, було зосередження, за допомогою абсолютної дисципліни, своєї непохитної уваги на колесі часу з ціллю змусити його обернутися. Воїни, яким вдалося обернути колесо часу, можуть вдивлятися в будь-яку його борозну і брати з неї, що забажають. Бути вільним від нав’язаної необхідності дивитися лише в одну борозну значить мати можливість бачити час у двох напрямках руху: у тому, в якому він йде геть, і у тому, звідки він насувається.

В цьому ракурсі колесо часу являє собою всеосяжний елемент шаманського досвіду і наскрізь пронизує все життя воїна, так само, як пронизує цитати, зібрані в цій книзі. Вони неначе нанизані на кільце, яке володіє власним життям. Це кільце, з точки зору шаманських знань, і є колесом часу.

Під впливом колеса часу ця книга отримала іншу мету, якої не передбачав початковий план її написання. Цитати самі по собі стали керівним фактором, і їх вплив на мене був настільки сильним, що я відчував себе в центрі того настрою, тієї духовної атмосфери, в якій я їх вперше почув – в атмосфері максимальної економності і прямоти.

Мої спроби впорядкувати цитати за певними категоріями для того, щоб їх було легше читати, були невдалими – будь-яка подібна систематизація виявлялася нікчемною. Неможливо було застосувати конкретні категорії, які задовольняли саме мене, до чогось настільки невизначеного і безмежного, як ціла система пізнання.

Отже, єдине, що залишалося, це йти слідом за цитатами і дозволити їм сформувати кістяк з думок і почуттів шаманів давньої Мексики, які вони мали щодо життя і смерті, всесвіту й енергії, дозволити їм розкрити бачення цими шаманами світу і процесів співіснування в ньому живих істот, і, що ще важливіше, вказати на можливість мати справу з двома системами пізнання, не завдаючи шкоди самому собі.

ЦИТАТИ ІЗ «ВЧЕННЯ ДОНА ХУАНА»

Сила залежить від тих речей, які ми знаємо. Який сенс володіти знаннями, непридатними до застосування? Адже вони не підготують нас до неминучої зустрічі з невідомим.

Нічого в цьому світі не дається задарма. Навчання будь-чому – це завжди тяжка праця.

Людина шукає знання так, наче йде на війну: пильнуючи і наготові, зі страхом, з повагою і з абсолютною впевненістю. Шукати знання або йти на війну в якомусь іншому настрої є помилкою, і той, хто її допустить, обов'язково про це пожалкує. Якщо людина володіє всіма чотирма зазначеними рисами – залишається пильною, відчуває страх, повагу і абсолютну впевненість – вона уникне помилок, за які нестиме відповідальність, а її дії перестануть бути незграбними діями дурня.

Невпинне розмірковування про своє «я» породжує страшно втому. Людина залишається сліпою та глухою до всього іншого – втома заважає їй бачити дива навколо неї.

Кожного разу, коли людина починає вчитися, вона повинна працювати, віддаючи всі свої сили, і те, як далеко вона зайде у навчанні, залежить виключно від її особистої вдачі. Отже, безглуздо просто говорити про знання. Всі ми відчуваємо страх перед знанням – це природно, і з цим нічого не можна зробити. Але яким би страхаючим навчання не видавалося, ще страшніше уявити людину, яка не володіє знанням.

Гніватися на людей – значить вважати їх вчинки важливими. Необхідно всіма можливими способами уникати цього почуття. Вчинки людей не можуть бути настільки важливими, щоб змусити нас забути про єдину невідворотну альтернативу: нашу майбутню зустріч з нескінченністю.

Все навколо – це лише один із тисяч шляхів. Отже, воїн завжди пам'ятає, що кожен шлях – це лише шлях; і якщо він відчуває, що йому не варто ним йти, він повинен залишити його не вагаючись. Рішення продовжити шлях або зійти з нього повинно бути позбавлене страху та амбіцій. Воїн приймає його свідомо, уважно придивляючись до свого шляху і ставлячи собі одне обов'язкове запитання: «Чи є у цього шляху серце?»

Всі шляхи однакові – всі вони ведуть в нікуди. Однак, шлях без серця не може бути приємним. З іншого боку, шлях із серцем легкий – воїну не потрібно змушувати себе вподобати його. Такий шлях робить подорож щасливою, і доки воїн ним йде, він відчуває себе з ним єдиним цілим.

Існує світ щастя, де немає відмінностей між речами, тому що там немає того, хто запитує про відмінності. Але той світ – не світ людей. Дехто марнославно вірить, що він живе у двох світах, але це все зайве метушіння. Існує тільки один світ для нас; ми люди – цього нам повинно бути достатньо.

У людини є чотири природних вороги: страх, ясність, сила та старість. Страх, ясність та силу можна побороти, але не старість. Її можна лише відкласти, відштовхнути від себе, але перемогти її неможливо.

КОМЕНТАРІ

Суть всього, що казав дон Хуан на першому етапі мого учнівства, можна знайти в абстрактному характері запропонованих цитат з першої книги – «Вчення дона Хуана». В ті дні він багато розповідав про союзників, рослини сили, Мескаліто, димок, про вітер, про духів рік, гір, чапаралю тощо. Пізніше, коли я запитав у нього про ці речі і поцікавився, чому він більше не говорить про них, дон Хуан відповів прямо, що закидував мене всією цією псевдоіндіанською шаманською нісенітницею заради мого ж блага.

Я був приголомшений цим його твердженням і засумнівався, чи говорить він правду. Однак, дон Хуан мав на увазі саме те, що сказав; а за роки нашого спілкування я багато разів пересвідчився у правдивості всіх його слів і настроїв.

- Не сприймай це занадто серйозно, - сказав він, сміючись. – Мені були приємно поборсатися у всьому цьому смітті, тим більше що я знав, наскільки корисно це буде для тебе.

- Корисно для мене? Отже, ти вводив мене в оману заради моєї користі?

- Саме так. Я дурив тебе, змушуючи твою увагу зосереджуватися на речах цього світу, які є справжньою принадою для тебе – і ти попався на гачок, заковтнув наживку разом з поплавком. Мені потрібні були твої зосередженість і увага, але твій дух був занадто недисциплінованим. Ти сам постійно казав мені, що повертаєшся до мене тому, що відчуваєш справжнє захоплення, коли я розповідаю тобі про світ. І все ж ти ніколи не розумів до кінця, що твоє захоплення випливає з того факту, що речі, про які я говорю, залишаються ц для тебе. Саме ця їх неясність захоплювала тебе – ти спіймався на неї, тобто, залишився зі мною.

- Ти робиш так з усіма, доне Хуане?

- Не з усіма, тому що не кожен приходить до мене; тим більше, я не зацікавлений у кожному. Я був зацікавлений і продовжую цікавитися лише тобою. Мій вчитель Нагваль Хуліан також дурив мене – він використовував для цього мої хтивість і жадібність. Він обіцяв звести мене з усіма прекрасними жінками, які його оточували, і засипати мене золотом. Він обіцяв мені удачу – і я попався на це. До всіх шаманів моєї лінії застосовувалась хитрість – так повелося з давніх часів. Але шамани моєї лінії – не вчителі і не гуру. Плювати вони хотіли на розповсюдження свого вчення. Їм потрібні справжні спадкоємці їх знання, а не натовп людей, які цікавляться ним заради задоволення своїх інтелектуальних потреб.

Дон Хуан не помилюся, коли сказав, що я заковтнув його наживку повністю. Я справді вірив, що знайшов ідеального інформатора для своїх антропологічних досліджень шаманізму. То були часи, коли я, під впливом дона Хуана і користуючись його заступництвом, вів польові записи і збирав старі мапи, на яких були позначені місця розташування давніх міст індіанців Які, починаючи з ієзуїтських хронік другої половини 18 століття. Я ретельно вивчав кожну нову локацію, намагаючись зрозуміти, чому ці міста переносилися з місця на місце, і дивуючись тому, що кожного разу поселення було організоване трохи по-іншому. Я був переповнений розумовими спекуляціями та псевдо міркуваннями, збираючи тисячі аркушів записів та замальовок з книг та старих хронік. Я був ідеальним студентом антропології, а дон Хуан підігрівав мої фантазії всіма можливими способами.

- На шляху воїнів немає добровольців, - пояснив мені якось дон Хуан. – Людину потрібно примусити ступити на цей шлях проти її волі.

- Що ж мені робити з тією купою записів, які я назбирав через твої хитрощі? – запитав я його тоді.

Його відповідь шокувала мене.

- Напиши книжку! – сказав він. – Я думаю, якщо ти почнеш писати, ті записи все рівно тобі не знадобляться. З них немає ніякої користі, хоча, хто я такий, щоб тобі це говорити? З'ясуй все сам. Але не намагайся написати книгу, як це роблять письменники. Спробуй написати її як воїн, як воїн-шаман.

- Що ти маєш на увазі, дон Хуан?

- Я не знаю. З'ясуй сам.

Він виявився абсолютно правим: я так ніколи і не скористався всіма тими записами. Натомість, я почав писати про незбагненну можливість існування іншої системи пізнання.

ЦИТАТИ З «ОКРЕМОЇ РЕАЛЬНОСТІ»

Воїн знає, що він лише людина. Він жалкує, що життя занадто коротке, і він не зможе доторкнутися до всіх тих речей в цьому світі, які йому подобаються. Хоча, для нього це не жаль, а просто співчуття.

Почуття власної важливості робить людину важкою, незграбною та пихатою. Воїн повинен бути легким та плинним.

Якщо дивитися на людину як на поле енергії, вона схожа на біле мереживо з волокон світла, з тонкого павутиння, в якому циркулює щось з голови до п'ят. Отже, для того,

хто бачить, людина схожа на яйце з плинних, циркулюючих волокон. А її ноги та руки нагадують щетинки світла, розкидані в усіх напрямках.

Той, хто бачить, може засвідчити, що кожна людина пов'язана з будь-чим іншим в цьому світі, але не через свої руки, а за допомогою в'язки довгих волокон, які виходять з центру її живота. Ці волокна поєднують людину з усім оточуючим, забезпечують їй рівновагу та стійкість.

Коли воїн навчається бачити, то бачить, що, ким би людина не була – королем або злиднем, – вона все рівно залишається світловим яйцем, і з цим нічого не зробиш. Адже що можна змінити в яйці зі світла? Що?

Воїн ніколи не зважає на свій страх. Натомість, він думає про дивну можливість бачити плин енергії! Все інше – зайва метушня.

Тільки божевільний мрійник захоче стати людиною знання за власним бажанням. Людина з тверезим розумом повинна бути втягнена у навчання хитрістю. Є багато тих, хто з радістю почав би вчитися, але ці не рахуються. Зазвичай, вони вже надтріснуті – вони схожі на глеки, які ззовні виглядають міцними, але відразу дають течу, як тільки налити в них води або збільшити на них тиск.

Для людини, яка не бачить, речі залишаються однаковими кожного разу, коли вона дивиться на світ. Навчаючись баченню, людина перестає дивитися на речі так, як вона робила це раніше, і все ж для неї вони залишаються такими самими. Для ока, яке бачить, певна людина схожа на яйце, але щоразу це не одне й те саме яйце.

Шамани давньої Мексики називали союзниками нез'ясовні сили, з якими вони взаємодіяли. Ця назва була обумовлена їх прагненням використовувати ці сили у власних інтересах – прагненням, яке фактично обернулося згубою для тих шаманів. Адже їхні союзники виявились безтілесними сутностями, які існують у всесвіті – сучасні шамани називають їх неорганічними істотами. Запитувати, що роблять союзники в цьому світі, це все рівно, що запитувати, що робить тут людина. Ми просто є – от і все. І союзники є, і, можливо, були тут задовго до нас.

Жити як воїн – це найефективніший спосіб жити. Воїн розмірковує та вагається перед тим, як прийняти рішення. Але коли рішення прийнято, він впевнено йде своїм шляхом, вільний від думок та турбот, адже попереду його чекає ще безліч нових рішень. Це і є шлях воїна.

Коли речі навколо стають неясними і незрозумілими, воїн думає про свою смерть. Ідея смерті – це єдине, що гартує наш дух.

Смерть усюди навколо нас. Вона може ховатися у світлі фар автомобіля на підйомі дороги позаду: ми бачимо їх деякий час, а потім вони зникають за вигином шляху, але лише для того щоб знову з'явитися на наступному підйомі, а потім знову зникнути. Це вогні на голові смерті. Вона надягає їх на себе як капелюх і пускається галопом за нами

навздогін, підбираючись все ближче і ближче. Смерть ніколи не зупиняється, лише іноді вимикає свої вогні.

Воїн в першу чергу повинен розуміти, що його дії марні, і все ж він повинен продовжувати діяти так, наче він цього не знає. Це є керованою дурістю шамана.

Очі людини мають подвійне призначення: вони бачать оточуючу енергію і її плин крізь всесвіт, а також «дивляться на речі в цьому світі». Ці дві функції рівнозначні, однак навчати свої очі лише дивитися – ганебна та безглузда втрата.

Воїн живе дією, а не думкою про дію або про те, що він думатиме, коли закінчить діяти.

Воїн обирає шлях із серцем – будь-який шлях із серцем – і прямує ним. І тоді він радіє і сміється. Воїн знає, завдяки своєму баченню, що його життя закінчиться раз і назавжди дуже скоро. Він бачить, що немає ніякої речі, яка була б важливішою за будь-яку іншу.

У воїна немає ані честі, ані гідності, у нього немає ім'я, немає сім'ї або рідної землі. У воїна є лише життя, яке треба прожити, а за цих обставин з оточуючими людьми його пов'язує лише його керована дурість.

Оскільки ніщо не є більш важливим, ніж будь-що інше, воїн приймає рішення і діє так, наче його вчинки мають для нього значення. Його керована дурість змушує його діяти і говорити так, наче його вчинки для нього дійсно важливі, і все ж він знає, що це не так. Отже, закінчивши діяти, воїн спокійно відступає, і те, чи були його вчинки гарними, чи поганими, вдалими, або ні, вже ніяким чином його не турбує.

Воїн може вирішити залишатися пасивним – не діяти взагалі – і вести себе так, наче його пасивність має для нього значення. Він має право так чинити, адже це також буде його керованою дурістю.

В житті воїна немає порожнечі – все заповнено по вінця. Все заповнено по вінця, і все – рівне.

Звичайна людина завжди занепокоєна тим, чи подобаються їй оточуючі або чи подобається вона їм. Воїн, з іншого боку, просто кохає. Він кохає кого хоче і що хоче, а все інше іде під три чорти.

Воїн приймає відповідальність за кожен свій учинок, навіть за найменш значущий. Звичайна людина діє, виходячи зі своїх міркувань, але ніколи не приймає відповідальності за те, що робить.

Звичайна людина є або переможцем, або переможеним – в залежності від цього вона стає або переслідувачем, або жертвою. Ці два стани переважають, доки людина не навчиться бачити. Бачення розвіює ілюзію перемоги або поразки, або страждань.

Воїн знає, що він чекає, і знає, на що він чекає; і, отже, перебуваючи в очікуванні, він нічого не потребує, тому будь-яка річ, навіть найменша дрібниця, вже є набагато більшою, ніж йому потрібно. Якщо воїну треба поїсти, він знайде вихід, адже не

відчуває голоду; якщо щось калічить його тіло, він зупинить це, адже не відчуває болю. Людина, яка страждає від голоду або болю, не є воїном – голод та біль знищують її.

Відмовляти собі в усьому – значить індульгувати. Більш того, це найгірший спосіб індульгування, оскільки він змушує нас повірити, що ми робимо щось дійсно важливе, коли насправді просто зосереджуємося на своєму «его».

Намір – це не думка, не об'єкт, не бажання. Намір – це те, завдяки чому людина досягає своєї мети, навіть коли розум говорить їй, що вона програла. Він працює всупереч індульгуванню. Намір робить воїна невразливим. Намір проводить шамана крізь стіни, крізь простір, у нескінченність.

Ступивши на шлях воїна, людина поступово усвідомлює, що її старе життя назавжди залишилося позаду, що речі, до яких вона так звикла, вже не можуть їй допомогти, і що, якщо вона хоче вижити, вона повинна якнайшвидше засвоїти і прийняти новий спосіб життя.

Головним елементом будь-якого знання, яке стає силою, є смерть. Дотик смерті завершує все, отже, все, до чого торкається смерть, стає силою.

Тільки ідея смерті робить воїна достатньо відстороненим для того, щоб він був здатен відступитися від себе. Воїн пам'ятає, що смерть підстерігає його, тому у нього немає часу чіплятися за речі – отже, він пробує все, але ні до чого не прив'язується.

Ми – люди, і наша доля – вчитися і потрапляти у неймовірні світи. Воїн, який бачить енергію, знає, що є безліч нових світів, доступних нашому зору.

«Смерть – це вихор, це прозора хмаринка над обрієм. Вона – це я, що говорю до тебе, або ж це ти і твій записник. Смерть – це ніщо. Ніщо! Вона тут, і, все ж, її зовсім тут немає».

Духу воїна не відомі індульгування та невдоволення, поразки або перемоги. Дух воїна спрямований лише на боротьбу, і кожна мить цієї боротьби – це його остання битва на землі. Отже, воїна не турбує, чим вона закінчиться. У своїй останній битві на землі він відпускає свій дух і дозволяє йому текти вільно, без перешкод, і у запалі боротьби, відчуючи бездоганність свого наміру, воїн сміється і сміється.

Ми безупинно говоримо самі з собою про оточуючий світ. Ми, фактично, підтримуємо наш світ своєю внутрішньою розмовою. Кожного разу ми доводимо до досконалості цей діалог із собою про нас самих і наш світ, і світ стає таким, яким має бути. За допомогою своєї внутрішньої розмови ми постійно оновлюємо його, вдихаємо в нього нове життя. Ба більше, розмовляючи із собою, ми обираємо свої шляхи. Через це ми приймає одні й ті самі рішення знову і знову, до самої смерті, оскільки до самої смерті ми ведемо один і той самий внутрішній діалог. Воїн це розуміє, тому намагається зупинити свою внутрішню розмову.

Світ включає в себе все, що є навколо: життя, смерть, людей – все, що нас оточує. Світ залишається незбагненим. Ми ніколи не зможемо його зрозуміти, не зможемо

розгадати те, що він приховує в собі. Зважаючи на це, необхідно ставитися до світу як до цілковитої таємниці.

Ніщо з того, що роблять люди, ні за яких умов не може бути важливішим за світ. Тому воїн ставиться до світу, як до безмежної таємниці, а до вчинків людей – як до безмежної дурості.

КОМЕНТАРІ

У наведених цитатах з «Окремої реальності» з надзвичайною ясністю починає проступати той настрій шаманів давньої Мексики, яким були просякнуті всі їх дії. У наших бесідах про шаманів тих часів дон Хуан постійно зазначав, що для сучасних практиків найбільший інтерес становить бездоганно відточене усвідомлення цими шаманами певної всесвітньої сили, яку вони називали наміром. Зв'язок, який кожен з тих древніх людей мав з цією силою, був таким чистим і ясным, що вони могли впливати на речі, як їм заманеться. Дон Хуан вважав, що намір тих шаманів, розвинутий до надзвичайної гостроти та інтенсивності, був єдиною підтримкою, яка є у сучасних практиків. Пояснюючи це простіше, він говорив, що сучасні практики, якщо вони залишаються чесними із собою, віддали б що завгодно, аби продовжувати жити під парасолькою такого наміру.

Дон Хуан стверджував, що кожна людина, яка виявляє навіть найменшу ознаку зацікавленості у світі шаманів давніх часів, відразу ж потрапляє у сферу впливу їх відточеного наміру. Для дона Хуана цей їх намір був чимось невимірним та непереборним, з чим ніхто з нас не здатен зладити. Навпаки, намагатися чинити опір цьому наміру, на думку дона Хуана, безглуздо, оскільки це єдина річ, на яку варто зважати. Вона – суть світу шаманів давнини, світу, до якого сучасні практики прагнуть доторкнутися понад усе.

Настрій цитат з «Окремої реальності», про який йдеться, не є чимось, що я ставив собі за мету. Цей настрій з'явився в них незалежно від моїх цілей чи бажань. Навпаки, я можу навіть сказати, що він суперечить тому, що я планував зробити. Прихований в тексті книги таємничий оберт колеса часу породив в мені певне напруження – напруження, яке й визначило подальший напрямок моїх дій.

Під час написання «Окремої реальності» я щиро вважав – наскільки це було пов'язано з моєю роботою, – що мені пощастило займатися польовими дослідженнями з антропологічної тематики, і всі мої почуття і думки й близько не мали ніякого відношення до світу шаманів древності. Однак, дон Хуан думав інакше. Як досвідчений воїн, він знав, що я не матиму ніякої можливості чинити опір магнетичній силі, утвореній наміром тих шаманів – мене поступово втягувало в їх світ, не зважаючи на мої бажання та переконання. Такий стан справ викликав у мене постійне підсвідоме занепокоєння. Я не міг визначити, з чим пов'язане це занепокоєння, чітко окреслити його для себе – навряд я навіть остаточно усвідомлював його існування. Воно пронизувало всі мої вчинки, але залишалося поза моїм розумінням, поза поясненнями.

Пригадуючи ті часи, я можу сказати, що я постійно був смертельно наляканий, але ніяк не міг зрозуміти, чому.

Я багато разів намагався проаналізувати це почуття страху, але кожна така спроба закінчувалася тим, що я починав відчувати втому і нудьгу. Моє занепокоєння цим питанням відразу починало здаватися мені безпідставним, перебільшеним, і я відмовлявся розмірковувати про нього далі. Я запитав дон Хуана про те, що зі мною відбувається – мені потрібна була його порада, його пояснення.

- Ти просто наляканий, от і все, – відмовив він. – Не шукай якихось таємних причин свого страху. Його причина – тут, прямо перед тобою. Це – намір шаманів давньої Мексики. Ти маєш справу з їхнім світом, тому не дивно, що цей світ час від часу являє тобі своє справжнє обличчя. І, звичайно, ти не можеш витримати його погляду. Так сам, як я не міг у свій час. Та й будь-хто інший.

- Ти говориш загадками, доне Хуане!

- На даний момент – можливо. Однак, одного дня ти почнеш розуміти. Але зараз безглуздо розмовляти про це, намагатися пояснити. Все, що б я не сказав тобі, не матиме для тебе ніякого сенсу – найменша банальність матиме для тебе більше значення наразі.

Він виявився абсолютно правим. Всі мої страхи були викликані банальним річчю, якої я соромився тоді та продовжую соромитися зараз. Я боявся одержимості демонами. Цей страх з'явився у мене дуже рано в моєму житті: все, що я не міг пояснити, здавалося мені злим, згубним – таким, що прагне знищити мене.

Чим більш конкретними, чіткими ставали пояснення дон Хуана про світ стародавніх шаманів, тим сильнішим ставало моє бажання захищатися. Навряд я міг би пояснити це почуття словами – захисту потребувала не моя особистість як така, але істинність, незаперечна цінність того світу, в якому живуть всі люди. Для мене цей світ був єдиним, який я знав. Отже, коли йому щось загрожувало, з мого боку виникала миттєва реакція, яка проявлялась у вигляді страху, який я ніколи не зможу пояснити – такий страх треба відчувати, щоб мати можливість досягнути його безмежності. Це не був страх смерті або болю, але щось набагато глибше. Цей страх був настільки глибоким, що будь-хто з практиків шаманізму не здатен був би навіть приблизно окреслити його рамки.

- Круглим шляхом ти прийшов до того, чим є воїн, - сказав дон Хуан.

В ті часи він постійно говорив про концепцію воїна. Він вважав, звичайно, що вона була чимось набагато більшим, ніж просто концепцією. Це був спосіб життя – такий, який дозволяв стримувати страх і забезпечував шаману-практику канал, крізь який його діяльність могла здійснюватися вільно. Без концепції воїна було б неможливо подолати безліч перешкод на шляху знання.

Воїна Дон Хуан представляв собі головним чином як бійця. Це був певний настрій, якому сприяв намір шаманів древності – настрої, який може охопити будь-яку людину.

- Намір тих шаманів, - пояснював дон Хуан, - був настільки відточеним, настільки потужним, що й зараз здатен кристалізувати та зміцнити воїнську структуру кожної людини, яка з ним зіштовхується, навіть якщо вона цього не усвідомлює.

Якщо говорити коротко, то для шаманів давньої Мексики воїн був бойовою одиницею, настільки зосередженою на боротьбі, настільки пильною та готовою до битви, що у своїй найчистішій формі йому не потрібно було нічого додаткового для виживання. Воїну не треба було робити подарунків, підтримувати його розмовою або діями, намагатися втішити або стимулювати – всі ці риси вже були складовими частинами його структури. А оскільки ця структура була обумовлена наміром шаманів древньої Мексики, вони потурбувалися, щоб в неї були включені всі можливі елементи. Як результат, перед нами поставав боєць-одинак, який із власних мовчазних переконань черпав силу для того, щоб просуватися вперед, без нарікань та похвал.

Ідея воїна особисто мені здавалася захоплюючою і, в той же час, однією з найжахливіших речей, про які я чув. Я вважав, що якщо я почну втілювати її в життя, то стану рабом, людиною поневоленою, яка вже не матиме ані часу, ані сил і настрою на те, щоб висувати заперечення, скаржитися або озиратися назад. Скарги та прояви невдоволення були моїми давніми звичками і, правду кажучи, я був готовий опиратися всіми силами, щоб зберегти їх. Я вважав їх проявами людини чуттєвою, сміливої та прямої, яка не боїться відверто висловлювати думки та говорити про свої вподобання. А оскільки все це мало бути переплавлено у незламну бойову істоту, я ризикував втрати більше, ніж міг собі дозволити.

Такими були мої міркування. І все ж, я жадав цілеспрямованості, внутрішнього спокою, майстерності та ефективності, властивих воїну. Однією з ключових ідей, яку шамани давньої Мексики розглядали в рамках концепції воїна, була ідея ставлення до смерті як до компаньйона, супутника – свідка всіх наших учинків. Дон Хуан говорив, що коли ця передумова починає виконуватися, навіть у найпростішому вигляді, то виникає міст над прірвою між світом наших повсякденних справ та чимось безіменним, що завжди перебуває перед нами, чимось начебто неіснуючим, прихованим в тумані, абсолютно неясним, чимось, на що ми не можемо спертися, від чого не можемо відштовхнутися, і все ж, таким, що беззаперечно присутнє, безсумнівно наявне там.

Дон Хуан був переконаний, що єдиною істотою, здатною перетнути цей міст, був воїн: мовчазний у своїй боротьбі, нестримний, тому що йому немає чого втрачати, вправний та ефективний, адже попереду його чекають лише нові завоювання.

ЦИТАТИ З «ПОДОРОЖІ В ІКСТЛАН»

Ми часто навіть і не здогадуємося, що можемо викинути зі свого життя будь-що, в одну мить.

Людина не повинна перейматися через те, щоб зробити фотографії чи аудіозаписи. Це все надлишки спокійного життя. Людина повинна турбуватися через дух – дух, який постійно убуває.

Ми безперервно оновлюємо власну особисту історію, розповідаючи нашим батькам, родичам та друзям про все, що ми робимо. Однак у воїна, у якого немає особистої історії, зникає необхідність у будь-яких поясненнях, отже, ніхто не розсердиться через його вчинки і не розчарується в ньому, і, що найважливіше, воїн буде позбавлений обтяжуючих думок і очікувань з боку інших людей.

Коли ми нічого не знаємо напевне, ми залишаємося пильними, завжди навшпиньках. Набагато цікавіше не знати, за яким кущем ховається кінь, ніж поводитися так, неначе нам все відомо.

Допоки людина відчуває себе найважливішою річчю на землі, вона не здатна по-справжньому цінувати світ навколо. Наче кінь у шорах, вона не бачить нічого, крім самої себе. Смерть – наш постійний супутник. Вона завжди ліворуч від нас, позаду, на відстані витягнутої руки. Смерть – єдиний мудрий порадник, який є у воїна. Коли б він не відчував, що справи його погані і йому залишилося недовго, воїн завжди може повернутися і запитати у своєї смерті, чи це так. І тоді його смерть відповість йому, що він помиляється, і що нічого не має значення, окрім її дотику. Його смерть промовить: «Я ще не доторкнулася до тебе».

Коли воїн приймає рішення щось зробити, він мусить пройти весь шлях до кінця, але він також повинен прийняти відповідальність за всі свої дії. Що б воїн не робив, він, перш за все, мусить розуміти, навіщо він це робить, а потім продовжувати діяти без сумнівів та жалю.

У світі, де смерть – мисливець, немає часу для сумнівів і жалкувань. Є час тільки для прийняття рішень. І неважливо, якими є ці рішення – ніщо не може бути більш або менш важливим, ніж будь-що інше. У світі, де на нас полює смерть, немає великих або маленьких рішень. Є лише рішення, які ми приймаємо, дивлячись в очі нашій неминучій смерті.

Воїн мусить навчитися бути доступним або недоступним на різних поворотах шляху. Безглуздо для воїна бути несвідомо доступним в будь-який час, і так само марно ховатися, коли всі про це знають.

Для воїна бути недосяжним – значить ставитись до всього навколо дуже обережно, ощадливо. І, понад усе, це значить не виснажувати себе та інших людей. Воїн не використовує оточуючих, не витискає з них все, що можна, аж поки від них нічого не лишиться; особливо це стосується людей, яких він любить.

Хвилювання змушують людину у відчаї чіпляється за все, до чого вона здатна дотягнутися. І коли вже так стається, вона обов'язково виснажує себе та те, у що вона вчепилася. Воїн-мисливець, з іншого боку, пам'ятає, що здобич ще не раз потрапить у його пастки, отже, він не хвилюється. Хвилюватися – значить ставати досяжним, несвідомо досяжним.

Воїн-мисливець ставиться до свого світу дуже обережно, і, все ж, він залишається для цього світу недосяжним. Воїн торкається до нього злегка, залишається в ньому, скільки вважає за потрібне, а потім швидко зникає, не ливши й сліду.

Бути воїном-мисливцем – це не тільки вміти заманити здобич в пастку. Воїн-мисливець впольовує здобич не завдяки пасткам, або тому, що йому знайомі її розпорядки, але тому, що у нього самого немає ніяких розпорядків. Саме в цьому полягає його перевага. Він зовсім не схожий на тварин, на яких полює, – обтяжених незмінним порядком дій та передбачуваними вивертами, – воїн вільний, плинний, непередбачливий.

Для звичайної людини світ залишається незрозумілим через свою здатність навіювати на неї нудьгу або підкидати нові проблеми. Для воїна світ незрозумілий, тому що він завжди залишається для нього неосяжним, жахаючим, загадковим. Воїн приймає відповідальність за своє перебування в цьому чарівному світі, в цей чарівний час.

Воїн мусить навчитися діяти так, щоб враховувався кожен його вчинок, адже він перебуватиме в цьому світі зовсім недовго – власне, занадто недовго, щоб встигнути побачити всі його дива.

У вчинках є сила. Особливо у вчинках воїна, який б'ється у своїй останній битві. Є якесь дивне, всеосяжне щастя у тому, щоб діяти, усвідомлюючи, що кожен твій учинок може стати твоїм останнім вчинком на землі.

Воїн повинен зосередитись на зв'язку, який існує між ним та його смертю. Без жалю, без тривоги, без смутку він повинен зфокусувати увагу на тому факті, що у нього немає часу, і почати діяти відповідно. Кожен вчинок воїна повинен стати його останньою битвою на землі. Тільки за цієї умови його дії матимуть справжню силу. У зворотному випадку, вони завжди залишатимуться діями дурня.

Воїн-мисливець знає, що його смерть чекає на нього, і те, що він зараз робить, можливо, є його останньою битвою на землі. Він вважає кожен свій вчинок битвою, тому що кожен вчинок є боротьбою. Більшість людей переходить від дії до дії без будь-якої боротьби або навіть думок. Воїн-мисливець, з іншого боку, зважає кожен свій учинок, і, оскільки він близько знайомий зі своєю смертю, він чинить розсудливо, ставлячись до кожної своєї дії як до останньої битви на землі. Тільки дурень не помічає тієї переваги, якою володіє воїн-мисливець порівняно з іншими людьми. Він ставиться до своєї останньої битви з усією повагою, отже, його останній вчинок завжди є найкращим з того, на що він здатен – це приносить воїну задоволення і притуплює страх.

Воїн – це бездоганний мисливець, який полює за силою. Він не божевільний і не п'яниця, у нього немає часу або бажання ошукувати інших, брехати собі або робити невірні кроки – ставки занадто високі. На кону його підтягнуте, дисципліноване життя, яке він так довго вдосконалював і приводив у порядок – воїн не збирається втрачати все це внаслідок якихось невірних розрахунків або помилково приймаючи одне за інше.

Людина, кожна людина, заслуговує всього, що приготувала їй доля: радості, болю, суму і боротьби. Однак, природа людських вчинків не має значення, якщо вона діє як воїн. Коли дух воїна скалічений, йому треба просто укріпити його – очистити та вдосконалити – адже немає завдання більш гідного і вартого нашого життя. Не укріплювати свій дух – значить прагнути смерті, тобто нічого не прагнути, оскільки смерть забере кожного з нас не зважаючи ні на що. Вдосконалювати воїнський дух – це єдина задача, варта нас як людей, як смертних.

Увійти у настрій воїна – це найскладніша річ у світі. Немає сенсу засмучуватися та скаржитися, виправдовуючись тим, що хтось постійно з нами щось робить. Ніхто нічого ні з ким не робить, тим більше з воїном.

Воїн – мисливець. Він враховує все. Це називається контролем. Здійснивши розрахунки, воїн починає діяти. Він відпускає віжки. Це називається невимушеністю. Однак, воїн не відчувається листом, відданим на волю вітру. Ніхто не може штовхнути його, змусити робити речі, які суперечать його переконанням або шкодять йому. Воїн налаштований на виживання, і він вміє робити це найкращим з усіх можливих способів.

Воїн – лише людина, смиренна людина. Він не може змінити задумів своєї смерті. Однак його бездоганний дух, який у неймовірних труднощах примножував свою силу, здатен на якусь мить стримати смерть – і цієї миті достатньо, щоб воїн зміг востаннє насолодитися спогадами про свою силу. Це можна вважати домовленістю, яка існує між смертю та тим, чий дух бездоганний.

Не важливо, як людину виховали. Те, як вона робить будь-що, обумовлено лише її особистою силою. Людина у підсумку – це її особиста сила; саме ця сила визначає, як людина живе і як помирає.

Особиста сила – це почуття. Щось на зразок почуття вдачі. Можна назвати її настроєм. Особиста сила – це дещо, що людина здобуває після цілого життя боротьби.

Воїн діє так, начебто знає, що він робить, коли насправді він не знає нічого.

Воїн не жалкує ні про що зроблене, оскільки вважати свої вчинки підступними, злими або нікчемними – значить надавати своїм діям невинуватості важливості.

Хитрість в тому, на чому саме акцентувати увагу: ми або робимо себе жалюгідними, або робимо себе сильними – кількість витрачених зусиль в обох випадках однакова.

Від самого нашого народження люди розповідають нам, що світ є таким і таким, що він влаштований так і так, тому, звичайно, ми не маємо іншого виходу, як тільки сприймати світ так, як нам про нього розповідають інші.

Мистецтво воїна полягає у вмінні зберігати рівновагу між жахом бути людиною і чудом бути людиною.

КОМЕНТАРІ

На час написання «Подорожі в Ікстлан» навколо мене вже панував дуже таємничий настрій. Дон Хуан почав застосовувати у спілкуванні зі мною набір чітко визначених прагматичних заходів – він окреслив певні дії і етапи їх виконання, яких я мусив суворо дотримуватися. Він дав мені три завдання, які мали найвіддаленіше відношення до світу мого повсякденного життя, та й до будь-якого іншого світу також. Дон Хуан вимагав, щоб я: по-перше, усіма можливими способами почав стирати свою особисту історію, по-друге, зруйнував всі свої розпорядки, і, нарешті, позбавився почуття особистої важливості.

- Як мені все це зробити, доне Хуане? – запитав я його.

- Не уявляю, - відповів він. – Ніхто з нас ніколи не знає, як виконати всі ці завдання ефективно і прагматично. І, все ж, якщо ти почнеш працювати над ними, тобі вдасться виконати їх, навіть не розуміючи, що тобі в цьому допомогло.

- Ти зіштовхнувся з тими самими труднощами, що і я у свій час, - продовжив дон Хуан. – Ці труднощі обумовлені повною відсутністю в нашому житті ідеї, яка б змусила нас захотіти змінитися. Щоб розпочати роботу над завданнями, які поставив переді мною мій вчитель, мені потрібно було лише усвідомити, що їх можливо виконати. Як тільки у мене визріла ця ідея, мені все вдалося, але я не знаю як. Раджу тобі робити так само.

Я почав викручуватися: скаржитися і посилатися на те, що я вчений-соціолог, тому звик діяти згідно чітких вказівок, які переслідують обґрунтовану мету, а не на підставі туманних відунських пояснень, які неможливо застосувати на практиці.

- Кажи, що хочеш, - відповідав він, сміючись. – Коли закінчиш скаржитися, забудь про всі вагання та сумніви та починай робити те, що я тобі сказав.

Дон Хуан виявився правим: мені – точніше, тій таємничій, прихованій частині мене – була потрібна лише ідея. Моєму ж повсякденному «я» потрібно було набагато більше: воно відчувало потребу в інструкціях, підганяннях, вказівках. Мій успіх захопив мене, тому виконання завдань, запропонованих доном Хуаном – стирання особистої історії, руйнування розпорядків життя та відмови від почуття особистої важливості – стало для мене справжнім задоволенням.

- Ти стоїш прямо перед шляхом воїнів, - сказав дон Хуан, пояснюючи мій загадковий успіх.

Він вже довгий час наполегливо і послідовно змушував мене все більш уважно зосереджуватися на абстрактній конструкції, яка існувала в рамках концепції воїна і яку він називав шляхом воїна. Дон Хуан описував її як систему ідей, розроблену шаманами давньої Мексики на підставі їх здатності бачити енергію та її плин крізь всесвіт. Отже, шлях воїна був найбільш гармонійним поєднанням енергетичних фактів – незаперечних істин, існування яких обумовлено виключно напрямком руху енергії у всесвіті. Дон Хуан категорично заявляв, що в шляху воїна немає нічого такого, з чим можна було б не

погодитися і що можна було б змінити. Шлях воїнів сам по собі був досконалою самодостатньою структурою, і той, хто йшов по ньому, був оточений безумовними енергетичними фактами, щодо призначення і цінності яких не існувало ніяких сумнівів.

Дон Хуан казав, що стародавні шамани називали цю систему ідей шляхом воїнів тому, що в ній містилися відповіді на всі реальні ситуації, в які міг потрапити воїн на шляху знання. Ті шамани ретельно і послідовно досліджували такі можливості – дон Хуан вважав, що вони насправді були здатні включити в свою абстрактну побудову все, що знаходилося в межах людських можливостей.

Дон Хуан порівнював шлях воїнів зі спорудою, кожний конструктивний елемент якої призначений виключно для підтримки духу воїна в його ролі шамана-учня і покликаний надати діям воїна легкості та повноти. Він стверджував, що шлях воїна був абсолютно необхідною концепцією, без якої шаман-учень був приречений зазнати катастрофи у нескінченності всесвіту.

Дон Хуан називав шлях воїнів вінцем слави шаманів давньої Мексики. Він вважав його найважливішим їх здобутком, квінтесенцією їх тверезості.

- Шлях воїна настільки важливий, доне Хуане? – запитав я його одного разу.

- «Важливий» - це м'яко сказано. Шлях воїна – це все. В ньому втілюється ідеал психічного і фізичного здоров'я людини. Я не можу пояснити це якимось по-іншому. Факт створення такої системи значить для мене те, що шамани давньої Мексики досягли піку своєї могутності, найвищої точки радості і щастя.

З точки зору прагматичної людини, яка може погоджуватися або відмовлятися – а саме таким я себе вважав, - мені видавалось абсолютно неможливим досягнути шлях воїна з усією необхідною неупередженістю та глибиною. Чим більше дон Хуан розповідав мені про шлях воїна, тим сильнішим ставало моє відчуття, що він прагне перевернути весь мій світ.

Таким чином, керівна роль дона Хуана залишалась прихованою. Однак, вона проявила себе з колосальною силою у цитатах з «Подорожі в Ікстлан». Дон Хуан здійснював свій наступ на мене з неймовірною швидкістю й інтенсивністю, постійно дихаючи мені в потилицю – а я навіть не усвідомлював цього. Тому раз у раз мені здавалося, що я або знаходжуся на межі повного прийняття можливості існування іншої когнітивної системи, або залишаюсь абсолютно байдужим стосовно того, коли і як це станеться.

Звичайно, завжди існувала можливість утекти від всього цього, однак вона була примарною. Під наглядом дона Хуана, застосовуючи концепцію воїна мені вдалося зміцнити свій дух і подолати свій страх. Я був у пастці, але це вже не мало ніякого значення. Я знав лише те, що залишатимусь з доном Хуаном й надалі.

ЦИТАТИ З «КАЗОК СИЛИ»

Впевненість у собі воїна не схожа на впевненість у собі звичайної людини. Звичайна людина шукає схвалення в очах інших і називає це впевненістю у собі. Воїн шукає бездоганності у своїх власних очах і називає це смиренністю. Звичайна людина пов'язана зі своїми ближніми, а воїн зважає лише на нескінченність.

Існує багато речей, які воїн здатен зробити, але які здавалися неможливими раніше. Ці речі самі по собі не змінилися. Змінилося уявлення воїна про самого себе.

Воїн може діяти лише послідовно і невідступно. В якийсь момент він починає розуміти, як діяти відповідним чином, але його старі звички та розпорядки можуть стати на його шляху.

Якщо воїн збирається досягти у чомусь успіху, то цей успіх повинен прийти дуже м'яко – внаслідок тяжкої праці, але без стресів та нав'язливих ідей.

Внутрішній діалог – це те, що робить людину важкою у її повсякденному житті. Світ такий і такий, в ньому все так і так лише тому, що ми самі собі це говоримо. Прохід у світ шаманів відкривається, коли воїн вчиться зупиняти свій внутрішній діалог.

Зміна нашого уявлення про світ є головним завданням шаманізму. Виконати це завдання можна лише за допомогою зупинки внутрішнього діалогу.

Коли воїн вчиться зупиняти внутрішній діалог, для нього все стає можливим – навіть найфантастичніші речі вже не здаються такими недосяжними.

Воїн приймає свою долю, якою б вона не була, з абсолютною смиренністю. Смирено він приймає те, ким він є, але не як привід для жалкування, а як живий виклик.

Смиренність воїна – це не смиренність жебрака. Воїн ні перед ким не схиляє голови, і не дозволяє, щоб будь-хто інший схиляв голову перед ним. Жебрак, навпаки, падає на коліна і цілує ноги кожному, кого вважає вищим за себе, і в той же час він змушує кожного, кого вважає нижчим, цілувати ноги собі.

Втіха, спокій, або страх – все це настрої, яким ми були навчені, але ніхто не пояснив нам, чи є у них якась цінність.

Наші ближні – це чорні маги. І кожен, хто залишається з ними, також стає чорним магом. Запитайте себе: чи можемо ми насправді зійти з того шляху, який визначили для нас колись наші близькі? Залишаючись з ними, ми завжди будемо діяти і думати в рамках понять, якими вони нас обмежили. Це рабство. Однак, воїн вільний від всього цього. Свобода – дорога річ, але ціна не неможлива. Отже, бійтесь своїх поневолювачів, своїх хазяїв – не марнуйте час і силу, відчуваючи страх перед свободою.

Вада слів у тому, що вони завжди змушують нас почуватися піднесеними, однак коли ми повертаємося, щоб глянути в очі реальному світові, це піднесення зникає. Саме тому воїн надає перевагу діям, а не розмовам, отримуючи, таким чином, новий опис світу, в якому слова вже не відіграють значної ролі і в якому нові вчинки мають нові грані.

Воїн вважає себе таким, що вже помер, отже, йому немає чого втрачати. Найгірше вже з ним трапилося, тому він залишається спокійним і зібраним – дивлячись на воїна, ніхто не зможе сказати, що той помічає все.

Знання – це дуже своєрідна річ, особливо для воїна. Знання приходить до нього в одну мить, заповнює до країв і йде.

Знання приходить до воїна крупинками золотого пилу, що плине у повітрі – того самого пилу, який вкриває крила метеликів. Отже, для воїна знання схоже на зливу, на дощ з крупинок темного золотого пилу.

Коли зупиняється внутрішній діалог, наш світ обрушується, і назовні виходять незвичайні аспекти нашого буття, які немовби були приховані за залізною завісою зі слів.

Світ неосяжний, так само як і ми самі, і кожна істота, яка існує в цьому світі.

Воїни не б'ються головою об стіни – щоб перемагати у своїх битвах, вона повинні долати їх по-іншому. Воїни перестрибують через стіни, а не руйнують їх.

Воїн мусить культивувати в собі почуття, що він має все, що потрібно для цієї екстравагантної подорожі, якою є його життя. Значення має лише те, що воїн живий, адже життя самодостатнє і довершене – воно саме себе пояснює. Отже, без зайвих застережень можна сказати, що залишатися живим – це найвищий з усіх можливих досвідів.

Звичайній людині здається, що індульгування у сумнівах і стражданнях свідчить про її чуттєвість і духовність. Насправді, вона неймовірно далека від того, щоб бути чуттєвою. Її кволий розум свідомо перетворює себе на монстра або святого, однак насправді він занадто дрібний для цих ролей.

Щоб стати воїном, недостатньо цього просто хотіти. Бути воїн – значить перебувати у постійній боротьбі, яка триватиме до останнього подиху. Ніхто не народжується воїном, так само як ніхто не народжується звичайною людиною. Ми самі робимо себе тим або іншим.

Воїн помирає в боротьбі – смерть повинна битися з ним. Воїн не віддає себе своїй смерті з легкістю.

Людські істоти – не тверді об'єкти. Вони – кулясті світні істоти, вони – безмежні. Світ твердих об'єктів є лише описом, створеним, щоб допомогти людям, полегшити їх земний шлях.

Розум змушує людей забути, що світ є описом, і перш, ніж вони усвідомлюють це, їх цілісність потрапляє в пастку, у порочне коло, межу якого вони нездатні подолати протягом всього свого життя.

Люди – істоти, що сприймають. Але світ, який вони сприймають, це ілюзія, утворена описом, який нав'язували їм від самого їх народження.

Тому, фактично, світ, за який так чіпляється розум людей, утворений описом і його непорушними, догматичним правилами, які людський розум вчиться приймати і захищати.

Прихована перевага світних істот полягає в дечому, що ніколи не використовується – у намірі. Шаман і звичайна людина діють однаково – кожен з них має опис світу. Тільки звичайна людина підтримує свій опис розумом, а шаман – наміром. Обидва описи мають свої правила, однак перевага шамана в тому, що намір є більш всеосяжним, ніж розум.

Тільки воїн здатен вистояти на шляху знання. Воїн не скаржиться і ні про що не жалкує. Його життя – це постійний виклик, а виклики не можуть бути гарними або поганими. Виклики – це просто виклики.

Головна різниця між звичайною людиною і воїном полягає в тому, що воїн сприймає все як виклик, тоді як звичайна людина ставиться до всього як до благословення або як до прокляття.

Козирною картою воїна є те, що він вірить без віри. Очевидно, що воїн не може просто сказати, що він вірить, і залишити все як є – це було б занадто легко. Вірування, без докладання будь-яких зусиль, звільняло б його від необхідності вивчати і оцінювати ситуацію. Якщо воїн вірить – то це завжди його власний вибір, його рішення. Воїн не вірить, воїн мусить вірити.

Смерть – абсолютно необхідна складова в тому, що воїн мусить вірити. Без усвідомлення смерті все стає звичайним, дрібним, порожнім. Смерть вистежує воїна, і саме тому він ставиться до світу як до неосяжної таємниці. Отже, те, що воїн мусить вірити, є проявом його найглибших переконань і прагнень.

Сила завжди залишає воїну кубічний сантиметр шансу. Воїн повинен бути настільки гнучким, щоб завжди бути готовим його вхопити – в цьому й полягає його мистецтво.

Звичайна людина свідомо ставиться до оточуючих речей тільки тоді, коли вважає за необхідне. Воїн, у свою чергу, усвідомлює все і завжди.

Цілісність самого себе – дуже загадкова річ. Навіть невеликої частки її достатньо для виконання найбільш складних завдань. І все ж, коли ми помираємо, ми помираємо з цілісністю самих себе.

Кожне рішення воїна повинно бути настільки вивіреном, що ніякий, навіть найнесподіваніший, результат не може здивувати і, тим більше, виснажити його.

Коли воїн приймає рішення діяти, він повинен бути готовим померти. Якщо він готовий до своєї смерті, на його шляху не виникатиме ніяких труднощів, несподіванок, він не робитиме зайвих рухів. Все буде плавно вкладатися на свої місця, тому що воїн не чекатиме нічого.

Воїн-вчитель повинен перш за все розповісти учням про необхідність діяти без віри, без очікування винагороди – діяти заради самої дії. Його успіх як вчителя залежить від того, наскільки добре і злагоджено його учням вдасться засвоїти цей принцип.

Щоб допомогти своїм підопічним стерти особисту історію, воїн-вчитель навчає їх трьом технікам: втраті почуття особистої важливості, прийманню відповідальності за свої вчинки, використанню смерті як поради. Без благотворного впливу цих трьох технік стирання особистої історії може призвести до того, що учень постійно вагатиметься та ухилятиметься від необхідних дій, залишатиметься мінливим та ненадійним.

Неможливо позбавитися жалості до самого себе назавжди – вона займає певне місце в нашому житті, відіграє в ньому певну роль – у неї є впізнаваний фасад. Тому, щойно з'являється можливість, цей фасад активізується. У нього є своя історія. Однак, для того, щоб змінити фасад, необхідно усунути його з переднього плану.

Фасад змінюється внаслідок зміни місць розташування його конструктивних елементів. Жалість до себе залишається корисною для людини, тому що вона відчувається важливою, вона вимагає кращого ставлення, кращих умов, або тому що людина не хоче приймати відповідальність за свої вчинки, що призводить до висунання на передній план жалості до себе.

Коли людина змінює фасад жалості до себе, вона відсуває назад, на друге місце, елемент, який раніше був найважливішим. Жалість до себе не зникає, а залишається помітною рисою фасаду. Але тепер вона займає місце на задньому плані, там, де раніше, до того, як людина стала воїном, перебували ідеї: неминучої смерті, смиренності воїна, приймання відповідальності за власні вчинки.

Воїн усвідомлює свій біль, але не індугує в ньому. Коли воїн робить крок у невідоме, він не сумує – навпаки, він сповнений радості, сповнений шани перед своєю величезною вдачею, впевненості у своєму бездоганному дусі, і, понад усе, усвідомленням своєї вправності. Радість воїна є наслідком того, що він примирився із своєю долею і тверезо оцінює те, що чекає його попереду.

КОМЕНТАРІ

«Казки сили» стали відміткою мого остаточного краху. Події, які описані в книзі, відбувалися в часи, коли я був охоплений почуттям глибоких емоційних зрушень, почуттям провалу моїх зусиль стати воїном. Дон Хуан пішов з цього світу, залишивши у

ньому чотирьох своїх учнів. До кожного учня у нього був особливий підхід, і кожному він поставив особливу задачу. Я вважав, що моє завдання відіграло роль заспокійливого засобу, абсолютно несуттєвого у порівнянні із втратою, якої я зазнав.

Порожнечу, яка б виникла після зникнення дона Хуана, неможливо було б заповнити ніякими фальшивими завданнями. Тому, звичайно, я відразу почав умовляти його взяти мене із собою.

- Давай будемо реалістами, - відповів він. – Ти ще не готовий.

- Але я можу підготуватися в одну мить, - запевнив я його.

- Так, звичайно, ти можеш швидко підготуватися, але цього буде замало. Мені потрібна досконала вправність. Мені потрібні бездоганний намір і бездоганна дисципліна. У тебе поки що цього немає. Ти здобудеш їх – ти на вірному шляху – але твій час ще не настав.

- Але у тебе є сила, доне Хуане, щоб взяти мене із собою таким як є – не до кінця готовим, недосконалим.

- Гадаю, що так, але я цього не робитиму, тому що для тебе це буде безсоромним марнотратством. Ти ризикуєш втратити все. Тому не наполягай. Наполягання не властиві воїнам.

Цих слів було достатньо, щоб я припинив свої вмовляння. Але в душі я прагнув вирушити з ним у неймовірну подорож поза межі всього, що я знав і вважав нормальним і реальним.

Коли настав час, дон Хуан залишив цей світ, перетворившись на різнобарвну хмарину зі світла – він став чистою енергією, яка вільно плинула крізь всесвіт. В ті хвилини мене охопило настільки глибоке почуття втрати, що мені захотілося померти. Ігноруючи все, що говорив мені дон Хуан, я без вагань стрибнув у прірву. Я гадав, що якщо я зроблю це, дон Хуан буде змушений взяти мене із собою, врятувати мене, не зважаючи на рівень моєї підготовки.

Але з причин, незрозумілих як з погляду мого нормального сприйняття, так і з погляду системи пізнання шаманів, я не помер. Я залишився один у своєму звичайному світі. Присутність трьох інших учнів, які були пов'язані зі мною, лише загострювала відчуття самотності. Мені здавалося, що я агент, провокатор – шпигун, якого дон Хуан залишив тут з якихось прихованих, невідомих мені міркувань. Цитати з «Казок сили» показують незвідану сторону світу, не шаманського, а повсякденного, який, згідно слів дона Хуана, завжди залишатиметься незбагненим та повним таємниць. Щоб до цих таємниць доторкнутися, нам потрібна відсторонення. Але ще більш важливими є наші пристрасті і нестримне прагнення.

- Воїн повинен любити цей світ, - сказав мені дон Хуан, – для того, щоб він перестав здаватися нам сірим і нудним і почав показувати нам свої дива.

В той день ми знаходилися в Сонорський пустелі.

- Я відчуваю справжнє піднесення, - промовив дон Хуан, - коли дивлюсь на цю дивовижну пустелю, на зазублені вершини цих гір, утворених потоками лави з жерел давно згаслих вулканів. Я здригаюся, коли усвідомлюю, що ці уламки обсидіану утворилися під впливом таких величезних температур, що й досі зберігають сліди свого походження. Яке неймовірне відчуття блукати безцільно серед цих вершин у пошуках кристала кварцу, який насправді вловлює радіохвилі. Але існує перешкода, яка заважає нам бачити ці дива: щоб доторкнутися до таємниць цього або будь-якого іншого світу, людина повинна бути воїном – впевненим у собі, зібраним, врівноваженим, загартованим у зіткненнях з невідомим. У тебе поки що немає цього гарту. Отже, ти зобов'язаний прагнути таких зіткнень, щоб у майбутньому мати змогу вирушити у нескінченність.

Тридцять п'ять років життя я здобував свою воїнську зрілість. Намагаючись загартувати свій дух у зустрічах з невідомим, я відвідував місця, які не піддаються опису. Я робив це несподівано, але обережно, і так само повертався назад. Воїн завжди залишається безшумним одинаком, тому ніхто не може помітити, коли він йде і коли повертається назад. Намагатися здобути воїнську зрілість у будь-який інший спосіб було б для воїна неприпустимим вихвалянням.

Цитати з «Казок сили» стали для мене болючим нагадуванням про те, що намір шаманів давньої Мексики ніколи не переставав бути бездоганною дієвою силою. Колесо часу продовжувало невблаганно рухатися навколо мене, змушуючи вдивлятися у жолоби, чіткі і зрозумілі, хоча про них і неможливо було б нічого сказати.

- Достатньо буде сказати, - пояснював мені одного разу дон Хуан, - що безмежність цього світу – світу шаманів або світу звичайної людини – настільки очевидна, що тільки потьмарення розуму може завадити нам бачити це. Намагатися пояснити істоті із затьмареним розумом, що значить загубитися у жолобах колеса часу, є найбезглуздішою річчю, яку може вчинити воїн. Тому він пам'ятає, що уявити собі подорож у невідоме може лише та людина, яка живе як воїн.

ЦИТАТИ ІЗ «ДРУГОГО КІЛЬЦЯ СИЛИ»

Коли людині немає чого втрачати, вона стає відважною. Ми залишаємося боязкими, коли нам є за що чіплятися.

Воїн нічого не залишає на волю випадку. Він безпосередньо впливає на результат подій силою свого усвідомлення і незламного наміру.

Якщо воїн хоче подякувати за всі ті блага, які він має, відплатити за свої успіхи, але не знає, кому, він адресує свою вдячність людському духу. Яку б мізерну подяку він йому не запропонував, її завжди буде більш, ніж достатньо.

Побудувавши прекрасну і розумну систему світу, вчений повертається додому о п'ятій вечора, щоб забути про свої побудови.

Людська форма – це конгломерат енергетичних полів, які існують у всесвіті і які властиві тільки людям. Шамани називають їх людською формою, тому що ці поля були перекручені та спотворені поганими звичками та неправильним використанням.

Воїн знає, що він не може змінитися, і все ж, не зважаючи на це, він ставить перед собою таке завдання. Воїн не зневіряється, коли його спроби змінитися не вдаються, – це єдина перевага, яку він має перед звичайною людиною.

Воїни повинні бути бездоганними у своїх спробах змінитися – тільки так вони зможуть налякати свою людську форму а потім стрянути її. Після років бездоганного життя настає мить, коли людська форма не витримує і зникає – тобто, енергетичні поля, спотворені вкоріненими протягом життя звичками, розпрямляються, набувають нової пружності. Ефект від такого випрямлення енергетичних полів буває настільки вражаючим, що воїн навіть може померти, однак бездоганий воїн завжди виживає.

Свобода воїнів полягає в тому, щоб діяти бездоганно. Але бездоганність – це не тільки свобода, це також єдиний спосіб позбутися людської форми.

Для того, щоб звичка могла функціонувати, їй потрібні всі її складові елементи. Якщо якоїсь частини бракує, звичка зникає.

Битва відбувається тут, на цій землі. Ми – люди. Хто може знати напевне, що чекає на нас попереду, і якою силою ми здатні оволодіти?

Світ людей здіймається вгору і зривається вниз, і люди злітають і падають разом з ним. Воїнам немає ніякої справи до злетів і падінь оточуючих.

Ядром нашої сутності є акт сприйняття, а нашою магією – акт усвідомлення. Сприйняття та усвідомлення є єдиною складною функціональною одиницею.

Ми обираємо тільки один раз: ми обираємо, чи бути на воїнами, чи звичайними людьми. Другої можливості обирати у нас не буде. Не на цій землі.

Шлях воїнів дарує людині нове життя, і це життя має бути повністю новим. Воїн не може залишити в ньому свої старі, потворні шляхи.

Воїни завжди звертають увагу на першу подію в певній серії подій як на відбиток, мапу того, як складатиметься ситуація в подальшому.

Люди люблять, коли їм кажуть, що робити, але ще більше вони люблять битися і не робити того, що їм сказали, тому вони завжди в першу чергу ненавидять тих, хто каже їм, що робити.

Кожен має особисту силу для того, щоб щось зробити. Вміння воїна полягає в тому, щоб перестати використовувати особисту силу на слабкості і спрямувати її на досягнення мети воїна.

Кожен з нас може бачити, і все ж ми віддаємо перевагу тому, щоб не пам'ятати того, що ми бачимо.

КОМЕНТАРІ

Минули роки, перш ніж я написав «Друге кільце сили». Дон Хуан вже давно пішов, і цитати з цієї книги – це мої спогади того, що він казав, спогади, викликані новими обставинами, новим етапом шляху. В моєму житті з'явилася інша важлива особистість – соратниця дона Хуана Флорінда Матус. Всі учні дона Хуана вважали, що коли нагваль пішов, Флорінда залишилася, щоб допомогти нам завершити останній етап нашої підготовки.

- Щоб стати досконалим, тобі необхідно навчитися приймати вказівки від жінки, не почуваячись при цьому так, наче тобі завдають шкоди, - говорив дон Хуан. – Але це не може бути будь-яка жінка. Це має бути людина, яка володіє силою – достатньо безжальна, щоб не дозволяти тобі строїти із себе начальника-чоловіка, яким ти себе уявляєш.

Я, звичайно, посміявся з його слів. Я був упевнений, що він жартує. Але правда полягала в тому, що це не були жарти. Одного дня ми з Флоріндою Доннер-Грау і Тайшею Абеляр вирушили до Мексики. В універмазі у місті Гвадалахара ми зустріли Флорінду Матус – найшикарнішу жінку, яку я коли-небудь бачив. Вона була дуже високою – близько ста вісімдесяти сантиметрів на зріст – стрункою і худорлявою, з прекрасним обличчям – старим і, водночас, молодим.

- А, ось і ви! – вигукнула вона, коли нас побачила. – Три мушкетери! Пеп Бойз – Іні, Міні й Мо! Я вже втомилася вас шукати!

Цього було достатньо, щоб вона прийняла керівництво на себе. Флорінда Доннер-Грау, звичайно, була абсолютно нею зачарована; Тайша Абеляр, як завжди, залишалася стриманою; але я відчув себе упокореним і приниженим, тому розлютився. Я був упевнений, що цей новий порядок не працюватиме – я був готовий відкрито виступити проти цієї жінки в ту ж мить, як почув її нахабне лайно про Пеп Бойз.

Однак, завдяки деяким несподіваним речам, до цього часу прихованим в мені, я стримав свій гнів і роздратування, і ми чудово зійшлися із Флоріндою – навіть краще, ніж я міг мріяти. Вона вела нас залізною рукою. Вона стала беззаперечною королевою наших життів. У неї були і сила, і відсторонення, необхідні, щоб донести до нас найбільш витончені аспекти знання. Флорінда не дозволяла нам поринути у почуття жалю до себе і скаржитися, коли нам щось не подобалося. Однак, вона зовсім не була схожа на дона Хуана. Їй не вистачало його тверезості, але натомість вона володіла

іншою якістю, яка врівноважувала цю нестачу: вона була настільки швидкою, наскільки це взагалі можливо. Одного погляду їй було достатньо, щоб повністю оцінити ситуацію і миттєво почати діяти так, як було необхідно.

Однією з її улюблених хитростей, спостереження за якою приносило мені неймовірне задоволення, було певне чітке запитання, яке вона ставила слухачам, наприклад: «Чи відомо комусь з присутніх щось про тиск та стиснення газів?». З її боку це запитання звучало цілком серйозно. Коли присутні відповідали: «Ні, нам нічого про це невідомо», - вона говорила: «Тоді я можу розповідати вам про це що завгодно, чи не так?». І вона дійсно починала розповідати будь-що, що спадало їй на думку. Іноді вона говорила таку нісенітницю, що я катався по підлозі від сміху.

Іншим класичним запитанням Флорінди було: «Хтось з вас знає щось про сітківку шимпанзе? Ні?». Тоді вона починала розповідати абсолютно ідіотські речі про сітківку мавп. Ніколи в своєму житті я не насолоджувався спілкуванням настільки повно – я був її шанувальником і вірним послідовником.

Одного разу у мене утворився свищ в районі гребня тазової кістки – результат того, що колись давно, за декілька років до цього, я впав в ущелину, повну кактусових голок. В моєму тілі застрягло сімдесят п'ять голок. Одну з них або не повністю витягнули, або вона залишила в тілі якийсь бруд, внаслідок чого й виник свищ.

Мій лікар сказав, щоб я не хвилювався, тому що це просто гнійник, який треба розрізати. «Це дуже проста операція, - пояснив він. – Знадобиться лише декілька хвилин, щоб видалити його».

Я розповів про це Флорінді.

- Ти нагваль. Ти або зцілюєш себе сам, або помираєш, - сказала вона. – Тут не може бути різночитань або подвійного підходу. Ти, напевне, розгубив всю свою силу, якщо хочеш, щоб тебе різав доктор. Щоб нагваль помер від свища? Який сором.

Окрім Флорінди Доннер-Грау і Тайші Абеляр інші учні дона Хуана взагалі не зважали на Флорінду. Вона була загрозливою фігурою для них. Флорінда ніколи не давала їм волі поводитися так, як заманеться. Вона критично ставилася до їх надуманих шаманських звершень і припиняла всю їх діяльність кожного разу, коли вони відхилялися від шляху шаманів.

Боротьба між учнями дона Хуана пронизує весь текст «Другого кільця сили». Ці учні були програною ставкою: вони були переповнені егоманіакальних спалахів, кожен з них намагався рухатися у своєму напрямку, зважаючи тільки на власну оцінку своєї особистості.

З того часу все, що відбувалося в нашому житті, було глибоко обумовлено Флоріндою, і все ж, вона ніколи не висувала себе на передній план. Вона завжди залишалася людиною за сценою – мудрою, веселою і безжальною. Флорінда Доннер-Грау і я навчилися любити її так, як ніколи не любили до цього, і коли вона пішла, то залишила Флорінді Доннер-Грау своє ім'я, свої прикраси і гроші, свою витонченість і вміння

виходити з будь-якого скрутного становища. Я відчував, що ніколи не зможу написати книгу про Флорінду Матус, і що це під силу лише Флорінді Доннер-Грау – її справжній спадкоємниці, її істинній дочці. Я ж, як Флорінда Матус, був лише людиною за сценою, яку поставив туди дон Хуан, щоб розвіяти самотність воїна, людиною, яка насолоджується своїм земним шляхом.

ЦИТАТИ З «ДАРУ ОРЛА»

Мистецтво сновидіння полягає у вмінні використовувати звичайні сни: перетворювати їх в контрольований акт усвідомлення за допомогою особливої форми уваги, яка називається увагою сновидіння.

Мистецтво сталкінгу – це певний набір процедур та способів ставлення до оточуючого світу, який дозволяє воїну завжди знайти найкращий вихід з будь-якої можливої ситуації.

Воїнам радять не зосереджувати свою силу на матеріальних предметах, але фокусувати її на дусі, на істинному польоті у невідоме, а не на банальних речах. Кожен, хто обрав шлях воїна, повинен позбавитися від прагнення володіти і триматися за речі.

Бачення – це тілесне знання. Переважання в людині зорового сприйняття впливає на це тілесне знання, тому нам здається, що воно пов'язане з очами.

Позбавлення від людської форми розкручує воїна по спіралі: воно дає йому свободу, щоб побачити себе як натягнуті поля енергії, а це, в свою чергу, робить його ще вільнішим.

Воїн знає, що він чекає, і знає, на що він чекає, і в цьому очікуванні він захопливо поглинає очима все навколо. Найвищим досягненням воїна є захват і насолода від нескінченності.

Долю воїна неможливо змінити. Викликом для нього є те, наскільки далеко він зможе зайти і наскільки бездоганним залишитися в цих жорстких умовах.

Учинки інших людей більше не впливають на воїна, як тільки він відмовляється від будь-яких очікувань. Дивний, невідомий спокій стає керівною силою його життя. Це значить, що він засвоїв одне з положень життя воїна – відсторонення.

Відсторонення не гарантує мудрості, але воно, все ж, є перевагою, тому що дозволяє воїну на якусь мить зупинитися і здійснити переоцінку ситуації, ще раз оглянути свої позиції. Але, щоб мати можливість безперешкодно використовувати цю мить належним чином, воїн мусить невідступно боротися все своє життя.

Я вже відданий силі, що панує над моєю долею.

Я ні за що не чіпляюсь, тож мені нічого захищати.
У мене немає думок, отже я бачитиму.
Я нічого не боюся, тому пам'ятатиму себе.

Легкий і неспинний,
Я промчусь повз Орла, щоб стати вільним.

Воїнам набагато простіше діяти в умовах максимального тиску, аніж залишатися бездоганним за звичайних обставин.

Людські істоти – двосторонні. Права сторона вміщує все, про що тільки може помислити розум. Ліва ж сторона – це область тих ознак, властивостей, які неможливо змалювати, про які не можна нічого сказати словами. Ліву сторону можна зрозуміти, збагнути – якщо має місце саме процес розуміння – за допомогою всього тіла, хоча й вона не піддається концептуалізації.

Всі можливості і звершення шаманізму, всі його таємниці, від найпростіших до найвражаючих, приховані в самому людському тілі.

Сила, що керує долею всіх живих істот, зветься Орлом, але не тому що вона орел, або якось пов'язана з орлами, а тому що людині, яка бачить, вона видається незмірним вугільно-чорним орлом, який стоїть прямо, як стоять орли, і головою сягає у нескінченність.

Орел пожирає свідомість всіх істот, які – ще хвилину тому живі, але зараз вже мертві – наче рій світляків линуть до його дзьоба, щоб зустрітися зі своїм хазяїном, з тим, заради чого вони жили. Орел розплутує ці маленькі вогники, розкладає їх, як шкіряник розкладає шкірки, а потім поїдає, адже свідомість – це їжа Орла.

Орел – ця сила, що керує долею живих істот, - сприймає їх всіх одночасно і однаково. Тому немає ніякого сенсу молитися Орлу, випрошувати у нього блага або сподіватися на його милість. Людська складова Орла занадто незначна, щоб вона могла зворушити ціле.

Кожній живій істоті була дарована сила віднайти прохід, який веде до свободи, і пройти крізь нього. Для того, хто бачить цей прохід, і для істоти, яка крізь нього проходить, є очевидним той факт, що Орел дарував таку можливість для того, щоб увічнити свідомість.

Здійснити перехід до свободи не значить здобути вічне життя в тому сенсі, в якому його найчастіше розуміють – як можливість жити вічно. Це значить, що воїни можуть зберегти свою свідомість, яка за звичайних умов втрачається в момент помирання. В мить переходу все тіло спалахує знанням – кожна його клітинка починає усвідомлювати саму себе а також цілісність самого тіла.

Свобода – це дар Орла. Але це не просто щаслива можливість. Це шанс отримати шанс.

Воїн ніколи не буває в облозі. В облозі може бути лише та людина, у якої є щось, що вона змушена захищати. У воїна немає нічого, окрім його бездоганності – а їй нічого не може загрожувати.

Перший принцип мистецтва сталкінгу передбачає, що воїни самі обирають місце для битви. Воїн ніколи не вступає в битву, не ознайомившись з оточуючим середовищем.

Відкинути все, в чому немає необхідності – це другий принцип мистецтва сталкінгу. Воїн нічого не ускладнює – він прагне бути простим. Всю свою зосередженість він застосовує для того, щоб вирішити, чи вступати йому в битву, адже будь-яка битва може виявитися його останньою битвою на землі. Це третій принцип мистецтва сталкінгу. Воїн повинен хотіти і бути готовим вступити в свою останню битву тут і зараз. Але він робить це без метушні і плутанини.

Воїн заспокоюється і відходить від самого себе, він нічого не боїться. Тільки тоді сили, які ведуть всіх людських істот, вкажуть йому шлях і підтримають у битві. Тільки тоді. Це четвертий принцип мистецтва сталкінгу.

Коли воїни зіштовхуються з дивними, незнайомими речами і не знають, що з ними робити, вони на якусь мить відступають і дозволяють своїм думкам вільно плинути у будь-якому напрямку. Вони займають себе чимось іншим – будь-чим. Це п'ятий принцип мистецтва сталкінгу.

Воїни стискають час – в цьому полягає шостий принцип мистецтва сталкінгу. Адже для них враховується кожна мить. В битві за своє життя кожна секунда є вічністю – саме вона може визначити кінцевий результат. Воїни зорієнтовані на успіх, отже, вони стискають час – вони не втрачають жодної миті.

Щоб мати змогу застосувати сьомий принцип мистецтва сталкінгу, воїн мусить навчитися застосовувати перші шість: сталкер ніколи не висуває себе на передній план – він завжди виглядає з-поза сцени.

Застосування цих принципів призводить до трьох результатів. По-перше, сталкери вчаться ніколи не сприймати себе серйозно – вони вчаться сміятися над собою. Якщо вони не бояться виглядати дурнями, то самі можуть надурити кого завгодно. По-друге, сталкери вчаться безмежному терпінню. Вони ніколи нікуди не поспішають і ніколи не хвилюються. І, по-третє, сталкери здобувають можливості для безмежної імпровізації.

Воїни стоять обличчям до часу, який насувається. Зазвичай ми дивимось, як час віддаляється від нас. Тільки воїни можуть змінити це і зустрічати час, повернувшись до нього обличчям.

Воїни думають лише про одне – про свободу. У тому, щоб померти і бути з'єднаним Орлом, немає ніякого виклику; але прослизнути повз нього і стати вільним – для цього потрібна найвища відвага.

Коли воїни говорять про час, то мають на увазі не той час, який відлічують годинникові стрілки. Час – це сутність уваги. З часу зроблені еманції Орла. Власне кажучи, коли воїн входить в інші аспекти свого єства, він знайомиться саме з часом.

Воїн розучується плакати, і єдиним проявом його страждань стає дріж, який йде із самих глибин всесвіту. Здається, одна з еманцій Орла, виготовлена з чистої муки, вражає воїна, і тоді його дріж нескінченний.

КОМЕНТАРІ

Огляд цитат з «Дару Орла» був для мене вражаючим емоційним досвідом. Я відразу ж відчув міцне кільце наміру шаманів давньої Мексики – живе і сильне. Я зрозумів тоді, що, поза будь-яких сумнівів, цитати з цієї книги були обумовлені їх колесом часу. Крім того, я зрозумів, що ним було обумовлено все, що я робив у минулому – зокрема, написання «Дару Орла», - а також моя теперішня діяльність – написання цієї книги.

Оскільки я не знаю, як можна пояснити це, мені лише залишається прийняти все зі смиренністю. Шамани давньої Мексики використовували власну систему пізнання, і, з позицій цієї системи, вони і сьогодні мають можливість здійснювати на мене ефективний вплив.

Завдяки зусиллям Флорінди Матус, яка навчала мене найбільш витонченим, складним різновидам класичних шаманських технік, відомих з давніх часів – наприклад, перегляду, – у мене з'явилася можливість пригадати все, що я пережив з доном Хуаном, з такою силою і ясністю, які я навіть не міг собі уявити. «Дар Орла», власне, і є результатом перегляду мого досвіду з доном Хуаном. Для нього перегляд означав можливість єдиним махом заново пережити і впорядкувати своє життя. Але він ніколи не переймався дрібними деталями складних стародавніх технік. Флорінда, з іншого боку, мала зовсім інший підхід до цих питань. Вона протягом місяців навчала мене таким заплутаним, тонким нюансам перегляду, які я й досі не здатен пояснити.

- Ти відчуваєш незмірність воїна, - пояснила вона мені. – Техніки є просто техніками. Найважливішим є людина, яка їх застосовує, її бажання пізнати їх досконало.

Пригадування дона Хуана за допомогою техніки перегляду, якої вчила мене Флорінда, мало наслідком спогади настільки детальні і сповнені значення, що іноді вони здавалися мені болючими. Цей досвід був набагато більш інтенсивним, ніж самі розмови з доном Хуаном. Завдяки прагматизму Флорінди я зміг глибоко і всебічно пізнати неймовірні практичні можливості, які відкривалися переді мною, але про які мені ніколи не розповідав нагвалі Хуан Матус.

Флорінда – справжній прагматик – не мала ніяких ілюзій стосовно власної особистості, жодних думок про власну винятковість. Вона називала себе плугатарем, який не може дозволити собі пропустити жодного повороту шляху.

- Воїн повинен просуватися дуже повільно, - радила мені Флорінда, - і використовувати кожний доступний елемент шляху воїнів. Одним з таких важливих елементів є здатність з непохитною силою зосереджувати увагу на подіях, які ми проживаємо. Воїни можуть навіть зосереджувати її на людях, яких ніколи не зустрічали. Кінцевим результатом такого зосередження завжди є повне відтворення події: цілі масиви наших учинків, забуті або зовсім нові, стають нам доступні. Ти мусиш спробувати зробити це сам.

Я скористався її порадою і, звичайно, зосередився на доні Хуані – я згадав все, що відбувалося кожен мить, коли я був з ним. Я пригадав такі дрібниці, які ніколи мене не цікавили. За допомогою Флорінди мені вдалося реконструювати величезні масиви моєї роботи з доном Хуаном і відновити в пам'яті надзвичайно важливі деталі, які раніше проходили повз мене.

Настрій цитат з «Дару Орла» виявився шокуючим для мене, оскільки завдяки цим цитатам я зміг побачити, який серйозний наголос робив дон Хуан на концепції шляху воїнів як квінтесенції людських звершень. Охоплений цим настроєм, я відчував присутність дона Хуана – сила його особистості була такою живою, як ніколи. Іноді я всією душею відчував, що дон Хуан нікуди не зникав, і дійшов до того, що почав чути, як він ходить по будинку. Я розповів про це Флорінді.

- О, не зважай на це, - відповіла вона. – Це просто порожнеча нагвалю Хуана Матуса, яка тягнеться, щоб доторкнутися до тебе, хоча його свідомість перебуває зараз невідоме де.

Її відповідь заінтригувала мене і спантеличила; я почувався ще більш пригніченим. Хоча Флорінда була самою близькою людиною для нагвалю Хуана Матуса, вони були вражаюче різними. Єдине, що у них було спільного, це порожнеча їх особистостей. Вони не були більше людьми. Дон Хуан Матус не існував як особистість. Замість його особистості існувало зібрання історій, казок, кожна з яких відповідала ситуації, яку він обговорював, зібрання повчальних оповідань і жартів, які мали риси його тверезості та невибагливості.

Флорінда була такою самою: вона була історіями про історії. Але її казки були про людей. Вони були схожі на витончені плітки – плітки, піднесені, завдяки відсутності у неї особистості, до найвищого рівня ефективності та насолоди.

- Я хочу розповісти тобі історію про людину, на яку ти неймовірно схожий, - одного разу сказала мені Флорінда. – Я хочу, щоб ти спробував зробити перегляд цієї людини, так, наче ти знав її все своє життя. Ця людина відігравала особливу – трансцендентальну – роль в нашій шаманській лінії. Його звали Еліас, нагваль Еліас. Я називаю його «нагвалем, який втратив небеса».

- Нагваль Еліас був вихований ієзуїтським священиком, який навчив його читати, писати та грати на клавесині. Він також навчив його латині – нагваль Еліас міг вільно читати Священне писання латиною не гірше за будь-якого вченого. Йому судилося стати священиком, але він був індіанцем, а індіанці в ті дні не могли просуватися у духовній ієрархії. У них була занадто незвичайна зовнішність – вони були занадто темношкірими, з яскраво вираженими індіанськими рисами обличчя. Священики

походили з вищих верств – вони були нащадками іспанців: світлошкірі, блакитнооокі, статні і презентабельні. Нагваль Еліас був справжнім ведмедем у порівнянні з ними, але він не припиняв боротьби, розпалений обіцянками свого вчителя, що Господь потурбується про те, щоб він став священиком.

- Нагваль Еліас був дячком у церкві свого вчителя – парафіяльного священика. Але одного дня до церкви зайшла справжня відьма. Її звали Амалія, і про неї казали, що вона – джокер у колоді. Їй вдалося звабити нещасного дячка, і той так глибоко і безнадійно закохався в неї, що, врешті-решт, опинився в хатині нагваля. З часом він став нагвалем Еліасом – людиною ерудованою і вихованою, людиною, з якою рахувалися. Здавалось, він був створений саме для того, щоб посісти місце нагваля. Ця роль забезпечувала йому анонімність і ефективність, яких йому не вистачало у звичайному світі.

- Він був майстром сновидіння настільки високого класу, що зміг побувати, у безтілесній формі, у найвіддаленіших, темних куточках всесвіту. Іноді він навіть приносив з цих подорожей предмети, які потрапляли йому на очі і мали незвичайним зовнішній вигляд – предмети, природу яких неможливо було досягнути. Він називав їх «вигадками» і зібрав цілу колекцію таких речей.

- Я хочу, щоб під час перегляду ти зосередив свою увагу на цих «вигадках», - наказала мені Флорінда. – Я хочу, щоб, врешті-решт, ти почав обмацувати їх руками і обнюхувати з усіх боків, хоча ти їх ніколи й не бачив а лише чув те, що я тобі про них розповіла. Зосереджуючись таким чином, ти створюєш точку відліку, як в алгебраїчному рівнянні, в якому щось обчислюється за допомогою третього елемента. Ти зможеш побачити нагваля Хуана Матуса з неймовірною ясністю, якщо використаєш когось іншого в якості підтвердження.

«Дар Орла» - це глибинний огляд того, що дон Хуан робив зі мною, поки був у цьому світі. Мої видіння про дона Хуана – завдяки використанню під час перегляду нагваля Еліаса для підтвердження – були незмірно інтенсивнішими, ніж враження від нього, коли він ще був живий. Цим видінням не вистачало теплоти життя, але вони володіли якістю чіткості, точності, властивої неживим об'єктам, тому їх можна було вивчати як завгодно довго.

ЦИТАТИ З «ВОГНЮ ЗСЕРЕДИНИ»

Без смутку і палкої жаги не може бути завершеності, адже без них немає тверезості і доброти. А мудрість без доброти і знання без тверезості – даремні речі.

Почуття особистої важливості – найбільший ворог людини. Образи на вчинки або бездіяльність оточуючих роблять її слабкою. Почуття особистої важливості передбачає, що людина більшість свого життя залишається ображеною на когось або на щось.

Щоб йти по шляху знання, людина повинна володіти великою уявою. На шляху знання ніщо не є чітким і визначеним, як нам би цього хотілося.

Якщо людина, яка бачить, зможе вистояти проти дрібних тиранів, вона безумовно без шкоди для себе зможе зустрітися з невідомим, і, можливо, навіть витримати присутність непізнаного.

Природно думати, що якщо воїн може вистояти проти невідомого, то він зможе без шкоди для себе зустрітися з дрібними тиранами. Але це не завжди так. Незрівнянних воїнів давнини знищувало саме це припущення. Ніщо так не гартує дух воїна, як необхідність мати справу з неможливими людьми, які володіють владою. Тільки в таких умовах воїни можуть здобути тверезість і спокій, необхідні, щоб витримати тиск непізнаного.

Невідоме – це дещо, що приховано від людини і мислиться, як жахаючий бік життя, але, все ж, перебуває в межах нашої досяжності. В певний час невідоме стає відомим. Непізнане, з іншого боку, неможливо описати – його неможливо мислити і неможливо досягнути. Воно ніколи не стане пізнаним, і, все ж, воно є – воно засліплює нас і страшить своєю безмежністю.

Ми сприймаємо – це незаперечний факт. Але те, що саме ми сприймаємо – зовсім інша справа, адже ми вчимося, що ми повинні сприймати.

Воїни кажуть, що це наша свідомість змушує нас думати, що навколо нас – світ об'єктів. Але, насправді, навколо нас – еманції Орла: плінні, завжди в русі, але, в той же час, незмінні та вічні.

Найслабкішим місцем недосвідчених воїнів є те, що вони прагнуть забути дива, які бачать. Факт того, що вони бачили, вражає їх, і вони починають вірити, що це трапилось завдяки їх генію. Досвідчений воїн повинен бути взірцем дисципліни, щоб мати змогу подолати практично непереборну млявість людського життя. Важливішим за саме бачення є те, що воїни роблять з тим, що вони бачать.

Однією з наймогутніших сил в житті воїнів є страх, тому що він спонукає їх вчитися.

Той, хто бачить, знає, що всі живі істоти прагнуть смерті. Смерть зупиняється свідомістю.

Невідоме завжди тут, завжди поряд, але залишається поза межами нашої нормальної свідомості. Для звичайної людини невідоме є чимось зайвим, надмірним, тому що у неї немає достатньо вільної енергії, щоб вхопити його.

Величезним недоліком людських істот є те, що вони не бажають позбавлятися інвентарних описів розуму. Розум не розглядає людину як енергію – він має справу з інструментами, які створюють енергію. Йому не відомо, що ми – кращі за інструменти: ми організми, які створюють енергію – ми бульбашки енергії.

Воїни, які свідомо досягли стану абсолютної свідомості, – це дійсно дивовижне видовище. В цей момент вони починають палати – вогонь зсередини поглинає їх, і, сповнені абсолютної свідомості, вони зливаються з еманациями Орла ззовні і зникають у вічності.

Як тільки досягнуто внутрішньої безмовності, все стає можливим. Щоб зробити це, необхідно застосовувати той самий метод, який використовувався, коли нас вчили говорити із собою: нас вчили нав'язливо і непохитно, отже, щоб досягти безмовності, ми мусимо діяти так само.

Бездоганність починається з однієї єдиної дії, яка вчиняється свідомо, точно і безперервно. Якщо така дія повторюється достатньо довго, у людини формується незламний намір, який може бути застосований до будь-чого. Коли цього досягнуто, дорога вільна: одна річ чіпляє іншу, і так аж доки воїн не реалізує весь свій потенціал.

Темрява окутує таємницю свідомості. Від людських істот тхне цією таємницею, тхне речами загадковими, які не можна пояснити. Ставитися до самих себе по-іншому – це божевілля. Воїн не принижує таємницю людини намагаючись дати їй логічне пояснення.

Усвідомлення можуть бути двох видів. В першому випадку це просто гарячкова балаканина, активний викид емоцій і нічого більше. Або ж усвідомлення може бути результатом зміщення точки зборки – воно пов'язане не з емоціями, а з дією. Емоційне усвідомлення приходить через роки, коли воїни закріплюють нову позицію точки зборки за допомогою постійного її використання.

Найгірше, що з нами може трапитись, це смерть, але оскільки це наша неминуча доля, ми вільні: тому, хто втратив все, нема чого більше боятися.

Воїни не рушають у невідоме через жадобу. Жадоба має силу лише в світі звичайних справ. Щоб наважитись на ризиковану подорож у жахаючу самотність невідомого, людиною має рухати щось більше, ніж жадоба. Нею має рухати любов – любов до життя, до інтриги, до загадки. У неї має бути незгасна допитливість і кишка не тонка.

Воїн думає лише про таємниці свідомості; таємниця – це все, що має значення. Ми – живі істоти, нам судилося померти і повернути свою свідомість. Але якщо нам вдасться хоча б трошки це змінити, які таємниці на нас чекають. Які таємниці!

КОМЕНТАРІ

Книга «Вогонь зсередини» була ще одним наслідком впливу на моє життя Флорінди Матус. Цього разу вона попросила мене зосередитися на вчителів дона Хуана – нагвалі Хуліані. Присутність Флорінди і моє ретельне зосередження на цій людині розкрили мені, що нагваль Хуліан Осоріо був гарним актором, але, в першу чергу, він був розпусником, якого хвилювало виключно зваблення жінок – будь-яких жінок, з

якими він знайомився під час своїх театральних вистав. Він був настільки розпусним, що, врешті-решт, підірвав своє здоров'я і захворів на туберкульоз.

Його вчитель – нагваль Еліас – знайшов його одного дня у відкритому полі на околиці міста Дуранго, коли той зваблював дочку заможного землевласника. Через напруження у актора почалася кровотеча, така сильна, що він опинився на межі смерті. Флорінда сказала, що нагваль Еліас побачив, що ніяк не може допомогти йому. Вилікувати актора було неможливо, і єдине, що він міг зробити як нагваль, це зупинити кровотечу. Так він і зробив. А потім побачив можливість зробити акторові пропозицію.

- О п'ятій ранку я вирушаю в гори, - сказав він. – Будь на виході з міста. Не підводь мене, тому що, якщо ти не прийдеш, ти помреш, і навіть швидше, ніж ти думаєш. Я ніколи не зможу зцілити тебе, але я зможу змінити напрямок твого неминучого сходження у прірву, яка означає кінець життя. Всі ми – людські істоти – сходимо в цю безодню рано чи пізно. Я спрямую тебе таким чином, щоб ти зміг йти уздовж нескінченного краю прірви, в будь-який бік. Ти залишатимешся живим, допоки не падатимеш вниз. Ти ніколи не одужаєш, але ти житимеш.

Нагваль Еліас особливо не сподівався на актора, який був ледачим, неохайним, боягузливим та потурав собі. Тому він здивувався, коли наступного дня о п'ятій ранку зустрів актора на виході з міста. Він забрав його в гори, і з часом актор став нагвалем Хуліаном – туберкульозником, який ніколи не вилікувався, але дожив, можливо, до ста сіми років, весь цей час блукаючи краєм прірви.

- Звичайно, для тебе має величезне значення, - сказала мені одного разу Флорінда, - ця прогулянка нагваля Хуліана по краю прірви. Ти мусиш знати про неї все. Нагваль Хуан Матус ніколи не цікавився цим питанням. Для нього все це було зайвим. Ти не такий талановитий, як нагваль Хуан Матус. Для тебе, як для воїна, не може бути нічого зайвого. Ти повинен дозволити думкам, почуттям, ідеям шаманів давньої Мексики вільно приходити до тебе.

Флорінда була права: у мене не було талану нагваля Хуана Матуса. Як вона й казала, для мене нічого не було зайвим. Я мусив використовувати кожну можливу деталь. Я не міг дозволити собі не зважати на ідеї або погляди шаманів давньої Мексики, якими б штучними і надуманими вони мені не здавалися.

Дослідити прогулянку нагваля Хуліана по краю прірви значило мати можливість зосередити свій перегляд на почуттях нагваля Хуліана, які виникали у нього під час цієї неймовірної боротьби за своє життя. Я був шокований до глибини душі, коли зрозумів, що ця людина кожну секунду життя вела боротьбу зі своїми жахливими схильностями до індульгування та розпусти, яким вона протиставляла незламне бажання вижити. Цей бій не вівся хаотично – це була безперервна дисциплінована боротьба за збереження рівноваги. Перебуваючи на краю прірви, нагваль Хуліан змушений був вести таку запеклу битву, що кожна секунда мала для нього значення. Один єдиний момент слабкості міг зіштовхнути його у безодню.

Однак, допоки він зосереджував свою увагу, фокусував свій погляд на тому, що Флорінда називала краєм прірви, напруження спадало. Щоб він там не бачив, воно

було не таким безнадійним, як те, що він бачив, коли його старі звички починали брати гору. Мені здавалось, що, коли я здійснюю перегляд нагвалю Хуліана в такі моменти, то бачу зовсім іншу людину – людину спокійну, зібрану, вільну.

ЦИТАТИ З «СИЛИ БЕЗМОВНОСТІ»

Протягом свого навчання воїн вчиться не шаманству а, скоріше, вмінню зберігати енергію. Ця збережена енергія дозволяє йому використовувати певні енергетичні поля, які зазвичай залишаються недосяжними для нього. Шаманство – це стан свідомості, здатність маніпулювати енергетичними полями, які не використовуються під час сприйняття нами повсякденного світу.

У всесвіті існує незмірна, невимовна сила, яку шамани називають наміром, і абсолютно все, що існує, пов'язане з наміром сполучною ланкою. Воїни цікавляться можливістю зрозуміти і скористатися цією сполучною ланкою. Особливу увагу вони приділяють очищенню її від задубілості, яка виникає у неї через турботи людини у повсякденному житті. Шаманство, в цьому ракурсі, розуміється як робота з очищення сполучної ланки людини з наміром.

Шамани життєво зацікавлені у минулому, але не у своєму особистому минулому. Для шаманів минуле – це досягнення шаманів давніх літ. Вони вивчають його, щоб мати точку відліку. Тільки шамани наполегливо шукають точку відліку у своєму минулому, адже для них це шанс ближче познайомитись з наміром.

Звичайна людина також вивчає минуле, але своє власне минуле і з особистих причин. Вона порівнює себе із собою або іншими людьми в минулому, щоб знайти виправдання своїм теперішнім або майбутнім учинкам або відшукати для себе зразкову модель поведінки.

Дух являє себе воїну на кожному повороті шляху. Але це неповна правда. Справа в тому, що дух являє себе з однаковою інтенсивністю і постійністю кожній людині, однак, тільки воїни завжди налаштовані на сприйняття його проявів.

Воїни говорять про шаманство як про таємничого магічного птаха, який зупинив свій політ і на якусь мить зависнув у повітрі, щоб дати людині надію і мету. Воїни живуть під крилом цього птаха, якого називають птахом мудрості, птахом свободи.

Для воїна дух є абстракцією, тому що він знає його без слів і навіть без думок. Він не здатен осягнути, що таке дух. І все ж, не маючи ані найменшої можливості або бажання зрозуміти його, воїн користується духом. Він вітає його, приманює і спокушає його, знайомиться з ним ближче. А потім виражає дух у своїх вчинках.

У звичайної людини сполучна ланка з наміром практично мертва, отже, воїни починають працювати з нею, оскільки вона не здатна реагувати самотійно. Щоб

активізувати сполучну ланку, воїнам потрібна чітка і жорстка мета – особливий стан свідомості, який називають незламним наміром.

Сили людини незлічимі – смерть існує лише тому, що ми маємо намір смерті від самого нашого народження. Намір смерті може бути зупинений за допомогою зміни позиції точки зборки.

Суттю сталкінга є ретельне вивчення всіх нюансів свого маскування, так щоб ніхто не міг здогадатися, що ви носите маску. Для цього ви мусите бути безжальними, хитрими, терплячими і м'якими. Безжалісність не повинна бути грубістю, хитрість не повинна бути жорстокістю, терпіння не повинно бути недбалістю, м'якість не повинна бути дурістю.

Для всіх своїх учинків воїни мають незриму мету, яка ніяк не пов'язана з особистою вигодою. Звичайна людина діє тільки тоді, коли має шанс отримати з цього якусь користь. Воїни діють не заради вигоди, а заради духу.

Шамани давніх часів за допомогою бачення помітили, що будь-яка незвичайна поведінка змушує точку зборки людини тремтіти. Пізніше вони з'ясували, що, якщо така незвичайна поведінка систематично практикується і розумно скеровується, врешті-решт, це зрушує точку зборки з місця.

Безмовне знання є нічим іншим, як прямим контактом з наміром.

Шаманство – це повернення назад, додому. Зійшовши у пекло і піднявшись звідти переможцем, воїн повертається до духу. З пекла він приносить трофеї; розуміння – один із них.

Воїни, – оскільки вони сталкери, – бездоганно розуміють людську поведінку. Вони розуміють, наприклад, що люди – це істоти інвентарного опису. Глибоке знання всіх елементів певного інвентарного опису робить людину знавцем, експертом в тій або іншій галузі.

Воїни знають, що, коли інвентарний опис звичайної людини виявляється недостатнім, вона доповнює його новими елементами, інакше її світ саморефлексії починає руйнуватися. Звичайна людина може включити нові елементи у свій інвентарний опис, якщо вони не суперечать базовому порядку цього опису. Але якщо вони йому суперечать, розум людини починає руйнуватися. Однак, інвентарний опис і є розумом. Воїни користуються цим, коли намагаються розбити дзеркало саморефлексії.

Воїни ніколи не зможуть прокласти міст у світ людей. Але якщо люди захочуть, вони зможуть прокласти міст, щоб приєднатися до воїнів.

Щоб таємниці шаманства розкрилися людині, на неї повинен зійти дух. Вже сама присутність духу зрушує точку зборки людини в особливу позицію, яка відома шаманам як місце без жалю.

Дійсно, не існує процедури, за допомогою якої можна було б зрушити точку зборки у місце без жалю. Дух торкається людини, і її точка зборки рухається – це все, що відбувається.

Все, що нам потрібно, для того, щоб магія увійшла у наше життя, це позбутися сумнівів. Як тільки сумніви зникають – все стає можливим.

Людські можливості настільки безмежні і сповнені таємниць, що воїни замість того, щоб розмірковувати над ними, вирішили досліджувати їх, але без надії коли-небудь їх зрозуміти.

Всі дії воїнів обумовлені рухами їх точок зборки, а ці рухи відбуваються завдяки енергії, якою володіють воїни.

Будь-який рух точки зборки означає відхід від надмірного занепокоєння своєю особою. Шамани вірять, що саме позиція точки зборки робить сучасну людину самогубним егоїстом – істотою, яку повністю поглинув власний уявний образ самої себе. Втративши надію коли-небудь повернутися до першоджерела, звичайна людина шукає розраду у самозакоханості.

Шлях воїнів має на меті скинути почуття особистої важливості з його трону. І все, що воїни роблять, спрямовано на досягнення цієї мети.

Шамани зірвали маску з почуття особистої важливості і з'ясували, що це – прихована жалість до самого себе.

У повсякденному світі людина може дуже легко відмовитися від свого слова або змінити своє рішення. Єдиною незворотною річчю у цьому світі є смерть. У шаманському світі, з іншого боку, смерть можна відкликати, але не можна забрати назад своє слово; рішення тут не можна змінити або переглянути – прийняте колись, воно залишається таким назавжди.

Однією з найдраматичніших рис сучасної людини є моторошний зв'язок між дурістю і самоспогляданням. Дурість змушує звичайну людину відкидати все, що не узгоджується з її власним уявленням про саму себе. Наприклад, ми залишаємося сліпими відносно ключового елементу знання, доступного людині: існування точки зборки і того факту, що вона може рухатись.

Міцно тримаючись за власне уявлення про саму себе, раціональна людина залишається в полоні глибокого неучтва. Вона нехтує тим фактом, що шаманство – це не просто чаклунство або фокуси-покуси, це здатність вільно сприймати повсякденний світ а також будь-яку іншу реальність, яка знаходиться в межах людських можливостей. Така людина тріпотить перед ймовірною свободою. Але свобода – на кінчиках її пальців.

Суть скрутного становища людини в тому, що вона інтуїтивно знає про свої внутрішні ресурси, але не наважується їх використати. Ось чому воїни кажуть, що людина живе на перехресті власної дурості і неучтва. Сьогодні, більше, ніж будь-коли, людину

необхідно вчити новим ідеям, які стосуються виключно її внутрішнього світу: не соціальним ідеям, а ідеям шаманів про людину, яка повернута обличчям до невідомого, до власної смерті. Сьогодні, сильніше, ніж будь-коли раніше, їй необхідно вчитися таємницям точки зборки.

Дух слухає тільки тоді, коли той, хто до нього звертається, говорить жестами. Під жестами маються на увазі не якісь знаки або рухи тіла, а вчинки, сповнені справжньої невимушеності, справжньої щедрості і гумору. Звертаючись жестами до духу, воїни демонструють найкраще, що в них є, і безмовно пропонують це абстрактному.

КОМЕНТАРІ

Остання книга, яку я написав про дона Хуана під керівництвом Флорінди Матус, називалася «Сила безмовності» - таку назву запропонував мій редактор. Мій варіант назви був «Внутрішня безмовність». Під час роботи над книгою погляди шаманів давньої Мексики стали для мене надзвичайно абстрактним явищем. Флорінда робила все можливе, щоб відвернути мене від цього занурення в абстрактне. Вона намагалася спрямувати мою увагу на різні аспекти старих шаманських технік або розважити своєю шокуючою поведінкою і скандальними витівками. Але цього виявилось недостатньо, щоб відхилити мене від зазначеного курсу.

«Сила безмовності» - це інтелектуальний перегляд думок шаманів давньої Мексики у їх найбільш абстрактному вигляді. Працюючи на самоті над книгою, я заразився настроєм тих людей – їх бажанням пізнати більше за допомогою начебто раціонального мислення. Флорінда пояснювала мені, що, врешті-решт, ті шамани стали надзвичайно холодними і відстороненими. Для них більше не існувало нічого теплого. Вони поринули у свій пошук – їх людська холодність покликана була відбивати холоднечу нескінченності. Їм вдалося замінити свої людські очі на ті, якими вони мали змогу дивитися в холодні очі невідомого.

Я почувався саме так, як вона говорила, і відчайдушно намагався виплисти з цієї течії. Однак, цього мені не вдалося. І зараз мої думки стають все більше схожими на думки тих людей, коли вони знаходилися в кінці свого пошуку. Справа не в тому, що я не сміюся – навпаки, моє життя переповнене радістю. Але, в той же час, воно є неспинним безжальним пошуком. Нескінченність проковтне мене, і я хочу бути готовим до цього. Я не хочу розчинитися у нескінченності і перетворитися у ніщо лише тому, що маю людські бажання, прив'язаності, почуття, якими б примарними вони не були. Більше всього на світі я хочу бути схожим на тих людей. Я ніколи не знав їх. Єдині шамани, яких я знав, це дон Хуан та його супутники, але все, що вони уявляли собою – це повна протилежність холоднечі, яку я відчуваю в тих невідомих мені людях.

Завдяки впливу, який мала на моє життя Флорінда, я чудово навчився зосереджувати свою увагу на настрої людей, яких я ніколи не знав. Під час перегляду я фокусував увагу на настрої тих шаманів і спіймався в їх пастку, втративши будь-яку надію коли-небудь звільнитися з неї. Флорінда не повірила у безвихідність мого становища. Вона шуткувала з цього приводу і відкрито наді мною насміхалася.

- Тобі лише здається, що твоє становище безвихідне, - говорила вона мені, - але це не так. Настане мить, коли твій настрій зміниться. Ти почнеш відкидати навіть саму думку про шаманів давньої Мексики. Можливо, навіть, ти почнеш відкидати думки і погляди тих шаманів, з якими ти безпосередньо працював – наприклад, нагваля Хуана Матуса. Ти можеш почати відкидати думку про його існування. Сам побачиш. Воїн нічим не обмежений. Його здатність до імпровізації настільки загострена, що він може будувати образи з нічого; але образи не прості, не пусті, а дуже прагматичні, готові до застосування. Побачиш. Ти не забудеш про них, але в якусь мить, перш ніж ступити у прірву, – якщо тобі вистачить нахабства пройтися по її краю, якщо тобі вистачить сміливості не відійти від краю, – ти зрозумієш, що таке порядок і рівновага воїнів, і усвідомиш тоді, що вони незрівнянно корисніші для тебе, аніж фіксація на шаманах давньої Мексики.

Слова Флорінди звучали як чудове, сповнене надії пророцтво. Мабуть, вона була права. Без сумніву, вона була права, стверджуючи, що можливості воїна безмежні. Єдина проблема в тому, що для того, щоб я сформував інший впорядкований погляд на світ і самого себе – такий, який буде ще краще підходити до мого темпераменту, - я мушу йти уздовж краю прірви; але я маю сумніви, що мені вистачить сміливості і сили для цього.

Однак, хто може це знати напевне?